

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Marie Jakubcová

**Postava gauča v argentinské literatuře se zaměřením
na dílo *Don Segundo Sombra* od Ricarda Güiraldese**

The character of the gaucho in Argentine literature with a focus on the work
of *Don Segundo Sombra* by Ricardo Güiraldes

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Doře Polákové, Ph.D. za vždy pozitivní přístup, ochotu a cenné rady, které mi pomohly při psaní této bakalářské práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. května 2022

.....

Marie Jakubcová

Klíčová slova:

gaučovská literatura, argentinská literatura, gaučo, Don Segundo Sombra, Ricardo Güiraldes, pampa

Key words:

Gaicho literature, Argentine literature, gaucho, Don Segundo Sombra, Ricardo Güiraldes, pampas

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je představit gaučovskou literaturu a zanalyzovat postavu gauča a její vývoj v románu *Don Segundo Sombra* od argentinského autora Ricarda Güiraldese. Práce je rozdělena do tří kapitol. Pro uvedení do problematiky jsou první dvě kapitoly věnovány kontextu, v němž se zaměřujeme na autorův život a historické události Argentiny 19. století. Zároveň také představujeme gaučovskou literaturu a detailně se zaměřujeme na gauče, kteří v této literatuře hrají klíčovou roli. Ve třetí kapitole analyzujeme jednotlivé ukázky z vybraného díla a jeho českého překladu od Zdeňka Šmída, ze kterých zkoumáme vlastnosti postavy gauča. V závěru práce porovnááme získané poznatky a zjišťujeme, do jaké míry se shoduje postava gauča v románu s Güiraldesovými předchůdci.

Abstract

This thesis aims to introduce Gaucho literature and analyse the character of the gaucho and his development in the novel *Don Segundo Sombra* by Argentine author Ricardo Güiraldes. The work is divided into three chapters. To introduce the issue, the first two chapters are devoted to the context. We focus on the author's life and the historical events of Argentina in the 19th century there. These chapters also introduce Gaucho literature and focus thoroughly on Gauchos, who play a crucial role in this literature. In the third chapter, we analyse particular extracts from the selected work and its Czech translation by Zdeněk Šmíd, where we research the characteristics of the Gaucho character. Finally, we compare the findings and analyse the concordance of the Gaucho character in the selected novel with Güiraldes' predecessors.

Obsah

1	Úvod	7
2	Kontext	9
	2.1 <i>Autor Ricardo Güiraldes</i>	9
	2.2 <i>Historický kontext</i>	10
	2.3 <i>Gaučo</i>	13
3	Gaučovská literatura	17
	3.1 <i>Literárně-historický kontext</i>	17
	3.2 <i>Trojice básníků gaučovské poezie</i>	19
	3.3 <i>Gaučovská literatura s odstupem času</i>	22
4	Don Segundo Sombra	23
	4.1 <i>Postava dona Segunda Sombry</i>	24
	4.2 <i>Protagonista Fabio Cáceres</i>	30
	4.3 <i>Shrnutí</i>	38
5	Závěr	39
6	Résumé	41
7	Resumen	42
8	Bibliografie	43

1 Úvod

V průběhu 19. století se svět Buenos Aires, symbol civilizace, střetával se světem argentinského venkova považovaného za zaostalý a divoký. Mnozí intelektuálové spatřovali problém v gaučích, míšencích, kteří se živili pastevečtím hovězího dobytka. Tito venkovští pasteveci se mnohdy stali symbolem barbarství a nevzdělanosti, jelikož podle některých bránili v rozvoji Argentiny. Mnoho autorů píšících v polovině 19. století využilo gaučovské tematiky ke kritice zaostalosti venkova, především pampy.

V této bakalářské práci se soustředíme na postavu gauča v argentinské literatuře, konkrétně v románu *Don Segundo Sombra* od argentinského spisovatele Ricarda Güiraldese. Autor tento román pojal jako vzpomínku na významnou součást argentinských dějin, období gaučů, a zároveň vzpomíná na své mládí strávené na rodinném statku v pampě.

Tato práce si klade za cíl seznámit čtenáře s historickým kontextem gaučů a taktéž s jejich výskytem v argentinské literatuře. Největší důraz je však kladen na postavu gauča v románu *Don Segundo Sombra*, který byl vydán roku 1926. V této době již gaučové společně se svým dobrodružným kočovným životem téměř vymizeli, jelikož se z nich postupně stali peoni pracující pro statkáře, na což v románu poukazuje samotné jméno gauča: *Sombra* (*Stín*).

Práce je rozdělena na tři části. První část rozebírá širší kontext, ve kterém je nastíněn život autora Ricarda Güiraldese, kde se především zabýváme jeho tvorbou a gaučovskou tematikou a zároveň představujeme autorovy motivy k napsání románu *Don Segundo Sombra*. Neopomíjíme taktéž stručný přehled historického vývoje, který měl znatelný vliv na argentinskou literaturu a také společnost 19. století. V neposlední řadě se věnujeme gaučům, přičemž přibližujeme jejich původ, vlastnosti a dovednosti, které tvořily jejich osobnost.

V následující části se zabýváme gaučovskou literaturou, literárním proudem, jehož hlavními prvky se stali gaučo a pampa. Ke gaučovské literatuře patří básníci, kteří postavu gauča využili ke komentování politicko-společenské problematiky Argentiny. Věnujeme se třem představitelům gaučovské literatury, Hilariu Ascasubimu, Estanislau del Campo a Josému Hernándezovi. Byť se jedná o básníky, je důležité autory zmínit, jelikož se jejich díla stala symbolem gaučovské literatury a měla vliv i na tvorbu regionalistických spisovatelů, například na Ricarda Güiraldese.

Třetí část práce je věnována analýze již zmíněného románu *Don Segundo Sombra*. Tuto kapitolu jsme rozdělili na dvě podkapitoly zaměřené na protagonisty tohoto románu, dona Segunda Sombru a Fabia Cácerese. Při analýze obou postav věnujeme pozornost tomu,

jak autor vidí a popisuje gauče, jejich život v pampě a tradice. Zároveň sledujeme, zda autor naráží na politickou problematiku jako tomu bylo u zmíněných básníků.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat Güiraldesův román se zaměřením na postavu gauča, která neodmyslitelně patří k argentinské literatuře. Při analýze díla věnujeme pozornost také tomu, nakolik se tato postava shoduje s reálným gaučem a gaučem vystupujícím v literatuře 19. století. Předpokládáme, že na základě vlastních zkušeností bude autor vycházet především z reálných vlastností těchto obyvatel pampy. Dle našeho názoru bude mít Güiraldes tendenci idealizovat postavu tak, aby v dobrém světle poukázal na tento inherentní symbol argentinské kultury. Zároveň očekáváme, že autor nevyužije gauča ke kritice politické a společenské situace, jelikož své dílo pojímá jako rozloučení s gaučovskou slávou.

2 Kontext

V této kapitole si přiblížíme autorův život, který měl vliv na román *Don Segundo Sombra*. Zároveň se zaměříme na historický kontext, který je klíčový pro porozumění nejen gaučovské literatury, ale také gaučů, jejichž životy byly ovlivněny politicko-sociálními změnami přicházející především v průběhu 19. století. Gaučům se věnujeme v samostatné podkapitole, kde uvádíme jejich charakterové vlastnosti a základní atributy.

2.1 Autor Ricardo Güiraldes

To, že se argentinský autor Ricardo Güiraldes rozhodl situovat děj své tvorby do prostředí pampy, není náhoda. Mládí strávil na rodinném statku v San Antonio de Areco. Právě toto prostředí mu umožnilo objevit krásu pampy, na kterou s nostalgií vzpomíná i v Paříži, kde samotný román napsal a kde také prožil velkou část života. Jako mladý chlapec byl ohromen nejen pampou, ale také statečnými jezdci na koních, kteří prožívali nespočet dobrodružství při nahánění hovězího dobytka. Tyto zážitky ještě více zintenzivnila vlastní zkušenost, jelikož si tuto roli vyzkoušel na vlastní kůži. Později studoval architekturu a práva, ale studia nedokončil. Pocházel z bohaté rodiny, takže si díky tomu mohl v mládí dovolit procestovat daleké krajiny včetně Japonska, Indie a samozřejmě Evropy. Navzdory velké vzdálenosti se do rodné Argentiny vždy rád vracel, a to jak fyzicky, tak ve svých vzpomínkách.

Román *Don Segundo Sombra* není jediný, ve kterém se autor věnuje gaučovské tematice. Například v roce 1917¹ vydává úplně první román *Raucha*, který v sobě skrývá četné autobiografické prvky (Hodoušek, 1996, s. 276). Hlavním hrdinou je mladý Raucha, který stejně jako autor nedostuduje školu, tráví mládí na rodinné farmě a rozhodne se vydat na cestu do Paříže. Francouzská metropole představuje oproti buenosaireské pampě moderní a pokrokový život. Zároveň zde autor zvolil jako protagonistu mladého chlapce, který na vlastní oči objevuje pampu. Stejně jako v románu *Raucha*, tak i v díle *Don Segundo Sombra* je protagonista okouzlen zdejším prostředím, lidmi, zvířaty a přírodou. Autor do obou děl vkládá svoje subjektivní melancholické emoce, vrací se do minulosti strávené na venkově a díky tomu tak může ukázat jak své názory a kladný vztah k prostředí pampy, tak i snahu o zachování těchto argentinských hodnot.

¹ 1917, téměř 10 let před vydáním románu *Don Segundo Sombra*

V posledních letech svého života trávil čas ve společnosti mladých spisovatelů, a to včetně Jorgeho Luise Borgese, se kterým se seznamuje roku 1924. Společně zakládají ultraistický časopis *Proa*, do kterého psal také Alfredo Brandán Caraffa a Pablo Rojas Paz. Umělci, kteří se podíleli na tvorbě časopisu, byli také prvními čtenáři Güiraldesova nejúspěšnějšího románu. Samotný Borges četl a recenzoval román *Dona Segunda Sombro*. Pro něho to nebylo neznámé téma, jelikož on sám ve svých dílech postavu gauča také ztvárnil. V románu však nedůvěřoval kreolismu a venkovskému utopismu, který do svých děl Güiraldes pečlivě vkládá (Borges a Figari, 2008, s. 226). Pro Ricarda Güiraldese se však pampa a gaučové stali neodmyslitelnou součástí jeho života, nostalgií, vzpomínkou, díky které mohl román *Don Segundo Sombra* vzniknout.

2.2 Historický kontext

V době, kdy Ricardo Güiraldes napsal svůj nejznámější román, se již na gauča jakožto fenomén pampy pouze vzpomínalo. Pro tuto bakalářskou práci je ovšem stěžejní objasnit, nejen kdo gaučo byl, ale také v jakém prostředí a historickém období žil.

Na počátku 17. století byla pampa stále pustou krajinou, jelikož patřila k těm nejzaostalejším, málo prozkoumaným a ekonomicky nezajímavým regionům španělské kolonie. Původně se na tomto území nacházelo pouze několik osad, protože odtud španělští dobyvatelé rychle odešli, když zjistili, že zde drahé kovy hledají marně. Hlavním důvodem kolonizace pampy se stal chov a následný prodej dobytka, zatímco město Buenos Aires bylo centrem obchodu s otroky a také s evropským zbožím. V této době bohatství proudilo především ze stříbra z Potosí², ale bylo jasné, že se tato žíla jednoho dne vyčerpá, tudíž se lidé snažili uchytit především v obchodě s dobytkem. Hovězí dobytek sem poprvé dovezli Španělé z Evropy v průběhu 16. století. Plno zvířat se však rozuteklo do krajiny, kde našlo velice dobré podmínky. Netrvalo dlouho a tato zvířata zde rychle zdomácněla. Zároveň se stala velmi populárním zbožím. Díky tomu, že se zvířata rozutekla do všech koutů pampy a začala se zde pást, zde postupem času vznikaly první rozsáhlé *estancie* (hospodářské usedlosti) pro chov dobytka. To v některých případech vedlo ke konfliktům mezi *estancieros*³ s původními obyvateli pampy, Indiány. Ti se stále svobodně pohybovali po pampě a byli výbornými jezdci, což představovalo hrozbu pro dobytkaře i zemědělce, kteří byli ohrožováni jejich nájezdy.

² Potosí, koloniální město v dnešní Bolívii, které se nachází na úpatí hory Cerro Rico, kde probíhala těžba stříbra

³ *estancieros*, správci estancií, kteří vlastnili pozemky, kde chovali dobytek

Pampa a estancie se také od začátku 18. století staly útočištěm pro uprchlé otroky a další zástupce nejchudších vrstev. Tito lidé získali přezdívku *gente perdida* či *vagos*, což by se dalo přeložit jako pobudové. Většinou se živili prodejem ukořistěného dobytka, který získávali přepadáváním stád a karavan. Tito *vagos* si stavěli primitivní obydlí z rákosu a z kůží dobytka. Po vyhlášení nezávislosti roku 1810 se obchod s dobytkem ještě více rozšířil. Chalupa (2002, s. 128) uvádí, že v roce 1829 vývoz kůží a soleného masa dobytka představoval 65 % celkového exportu země. Velkým obchodním partnerem se pro Argentinu stala Velká Británie a díky tomu se do Argentiny dováželo velké množství látek a spotřebního zboží vyrobeného v manufakturách. Do Velké Británie naopak putovalo argentinské maso a kůže.

Roku 1829 se v Buenos Aires chopil moci federalista Juan Manuel de Rosas, který předešlý rok porazil Indiány, kteří ohrožovali statkáře poblíž „hranice“ (Klíma, 2015, s. 222). Je důležité zmínit, že Rosas vyrůstal a následně i žil na venkově. Jeho bohatá rodina vlastnila estancie, kde se Rosas seznámil s venkovským životem, včetně prostředí gaučů, a právě tento způsob života upřednostnil před vzdělaným městem. Rosas považoval za základ Argentiny pampu, která byla v té době stále velmi zaostalá. Žili zde převážně negramotní lidé, jelikož se většina intelektuálů soustředila poblíž největších měst. Buenos Aires se stalo výchozím bodem Rosasovy vlády. Během diktatury se pro společnost neodehrálo příliš výrazných změn. Život v provinciích si šel svou vlastní cestou (Operé, 2011). Diktátor Rosas velmi silně podporoval domácí zemědělskou produkci, kterou představoval venkov, na úkor města, podílel se na tažení proti Indiánům a většinu peněz věnoval na rozvoj estancií, jelikož on sám patřil k nejbohatším velkostatkářům v zemi. Velmi často do politiky vstupovali caudillové⁴, kteří měli kontrolu nad administrativou a zdejší vládou. Není divu, že Rosas za dobu své vlády získal mnoho nepřátel a odpůrců, včetně intelektuálů, kteří ho nemilosrdně kritizovali; řadíme je do tzv. Generace 1837. Tito intelektuálové se sdružovali ve spolku známém pod jménem *Asociación de Mayo* (Chiaramonte, 1957, s. 224). Patřil mezi ně například Esteban Echeverría, José Mármol, či Domingo Faustino Sarmiento. Umělci ve svých dílech vykreslovali konflikt mezi civilizací (městem) a barbarstvím (venkovem), kritizovali zaostalost venkova a Rosasův režim. Někteří obdivovali způsob modernizace a industrializace ve Spojených Státech (především Sarmiento). Mnozí z nich byli nuceni odejít do exilu a tento odchod velkého množství intelektuálů a vzdělaných lidí, ovlivnil život argentinských měst. Na druhou stranu se Rosas zasloužil o vymýcení zbytků španělské koloniální moci.

⁴ *caudillo*, „(doslova vůdce), typická postava latinskoamerických dějin, samozvaný vládce oblasti, kraje, nezřídka i celého státu“ (Chalupa, 2002, s. 505)

Diktátora Rosase roku 1852 porazil voják a politik Justo José de Urquiza. Ten se stal prezidentem nově uskupené Argentinské konfederace s hlavním městem v Concepción de Uruguay. Buenos Aires vyhlásilo nezávislost na této Argentinské konfederaci a přerušilo s ní všechny vztahy. To způsobilo hlubokou krizi v provinciích konfederace a bylo jasné, že situace, ve které se Urquiza ocitl, nemůže dopadnout dobře. Proti němu povstal Bartolomé Mitre, který Urquizu porazil a stal se úplně prvním prezidentem státu jménem *República Argentina*, kterému byl při ruce i známý politik, a především spisovatel, Domingo Faustino Sarmiento (Chalupa, 2002, s.152). Bohužel ani vláda těchto dvou intelektuálů nebyla klidná. Proti nim se postavil federalista Vicente Peñaloza, známý také pod jménem El Chacho. Tomu se nelíbila buenosaireská centralistická vláda, která vládla i jeho rodné provincii La Rioja. Z gaučů dokázal sestavit armádu a vydal se s nimi na hlavní město. Proti němu se postavil Sarmiento a zvítězil.

Již po pádu Rosasova režimu se společenská situace v Argentině postupně začala měnit. Země, ve které dříve vládli caudillové, se začíná výrazně modernizovat. Došlo i k rozmachu estancí. Tím se blížil konec tradičního života gaučů, kteří museli pracovat pro bohaté statkáře. Rozvíjelo se vzdělávání, díky tomu počet analfabetů klesal. Bývalá zaostalá argentinská společnost se na konci 19. století mohla srovnávat s tou evropskou a země se stala destinací pro mnoho imigrantů. Pampa sloužila jednak jako pastvina pro hovězí dobytek, tak i pro ovce, které sem byly dovezeny z Velké Británie a které se zde začaly pást a staly se další exportní komoditou. Hlavním centrem modernizace bylo Buenos Aires, které představovalo kosmopolitní a heterogenní metropoli.

Všechny tyto události přispěly k pomalému zániků gaučovského fenoménu a z gauča jako takového se stala pouhá vzpomínka. Stále ovšem patří k symbolu argentinské tradice a folklóru, kde se i nadále připomínají různé zvyky, tance, hudba, ale také verše kostumbristů a básníku, kteří věnovali svá díla právě těmto mužům pampy, jelikož gaučové hráli velmi důležitou roli jak v politickém, tak i v ekonomickém a sociálním vývoji argentinského národa.

2.3 Gaučo

V této části práce se budeme věnovat postavě gauča, její historii a charakteristickým vlastnostem. Uhlíř (1967, s. 89) uvádí, že se „gaučo vyvinul v 17. století v tzv. litorální oblasti, což byla oblast na pravém břehu Parany a La Platy“. Většinu venkovského obyvatelstva v laplatské oblasti tvořili gaučové, kteří byli míšenci různých ras a národů, k čemuž docházelo i v důsledku imigrace do Buenos Aires a dále do vnitrozemí. Etymologie slova „gaučo“ není zcela jasná. Nejpravděpodobnější verze nám říká, že byl termín *gaucho*, který dříve označoval „svobodného muže na koni“, odvozen od kečujského slova *huachu*, které bývá překládáno jako *tulák*, *poutník*, nebo také *sírotek*. V přenesené podobě se tak ale označovali všichni venkovští obyvatelé (Chalupa, 2002, s. 145). Toto jméno se používalo především v laplatské oblasti, Argentině, Uruguayi, a dokonce i v Brazílii. Právě v poslední zmíněné zemi se takto označovali tuláci a jezdci na koni z oblasti Río Grande de Sur, kteří se věnovali chovu dobytka. Jméno „gaučo“ však jistý čas představovalo negativní označení zločince, který utíkal před zákony a který našel útočiště na venkově, kde se většinu času ukrýval a toulal. Busaniche píše o gaučích:

V této opuštěné krajině žije rozptýleně mnoho lidí, kteří nevykonávají žádnou činnost, která by byla užitečná pro společnost, jedni proto, že se narodili a vyrostli v tak nevzdělaných a odlehlých končinách a zvykli si na život v zahálce, druzí proto, že se jako zločinci do těchto místu uchýlili, protože se domnívají, že sem četníci a spravedlnost nedosáhnou.⁵

V průběhu 17. století se v pampě začaly organizovat výpravy za divokým dobytkem, tzv. *vaquerías*. Jezdci přepadávali stáda divokého dobytka, svými velkými zahnutými noži poráželi co nejvíce kusů zvířat, ze kterých následně stahovali kůže a případně i odřezávali lůj, a oboje pak prodávali. Vznikaly estancie pro chov dobytka, které vlastnili bohatí estancieros, kteří do svých služeb přijímali sezónní pracovníky, jimiž byli gaučové. Pracovní možnosti gaučů byly ovšem velmi omezené, jelikož obdělávání půdy považovali za činnost, která byla

⁵ „Hay muchas gentes desparramadas en estas campañas desiertas, sin tener aplicación a ninguna especie de trabajo que sea útil a la sociedad, las unas por haber nacido y criándose en tan incultos y remotos parajes y haberse acostumbrado a aquella vida de holganza, y las otras como retraídas a aquellos lugares, juzgándolos como santuarios de sus crímenes que han cometido por no ser transitados de las partidas ni justicias que puedan aprehenderlas.“ (převzato z Leumann, 1953, s. 178)

pod jejich úroveň a domácí práce vykonávaly výhradně ženy. Pokud gaučům skončily na statku sezónní práce, tak se během dlouhých dnů toulali po pampě.

Důležitým a neodmyslitelným atributem gaučů (především v literárních dílech) byla svoboda, kterou symbolizovala nekonečná a svobodná pampa, které vládli, kde vyrůstali a která byla jejich domovem. Ačkoliv gaučové nevlastnili rozsáhlý majetek, jelikož, jak jsme již zmínili, byli především tuláci a žili kočovným životem, svoboda a nespočet dobrodružství v pampě jim majetek naprosto vynahradily. Pokud si chtěli pořídit nějaké přechodné obydlí, většinou se jednalo o chatrč, kterou postavili z hlíny, rákosí a trávy. Ke gaučovi taktéž patřila zvířata, jak skot, tak i koně. Dokázal však zkrotit téměř jakékoliv divoké zvíře, ale také ho zvládl porazit a stáhnout z kůže. Jeho nejvěrnějším přítelem a společníkem byl kůň, na kterém se toulal údolím od estancie k estancii. Práce na dobytkařských farmách se stala jeho jediným zaměstnáním. S ostatními gauči měli na starost obrovská stáda, s nimiž se vydávali na daleké cesty, nebo se zdržovali na estancii, kde krotili ta nejdivočejší zvířata. Honáctví bylo v té době považováno za nejmužnější povolání a jelikož by gaučo ve městě nejspíše nenašel uplatnění, neměl ani jinou pracovní příležitost.

V gaučovské literatuře bývá gaučo zobrazován jako silný muž, který nepotřebuje zbraně, jelikož mu vystačí jeho mohutné svalnaté tělo a jeho ohromná statečnost. Ve skutečnosti však mezi jeho výbavu patřilo laso, které dokázal sám zaplétat, nebo měl při ruce tzv. *bolas*, což byly většinou dva kameny ve tvaru koulí spojené provazem, které se využívaly především k lovu zvěře. Gaučové nepoužívali, na rozdíl od pistolníků na severu, střelné zbraně. Neozbrojení ale úplně nebyli, měli u sebe dlouhý zahnutý nůž, který jim sloužil i jako pomůcka se kterou stahovali kůže uloveného dobytka (Chalupa, 2002, s. 99). Zmíníme zde popis gauča, který ve svém díle *Santos Vega: o los mellizos de la flor* předkládá spisovatel Hilario Ascasubi:

El gaucho es el habitante de los campos argentinos; es sumamente experto en el manejo del caballo y en todos los ejercicios del pastoreo. Por lo regular es pobre, pero libre e independiente a causa de su misma pobreza y de sus pocas necesidades; es hospitalario en su rancho, lleno de inteligencia y de astucia, ágil de cuerpo, corto de palabras, energético y prudente en sus acciones, muy cauto para comunicarse con los extraños, de un tinte poético y supersticioso en sus creencias y lenguaje, y extraordinariamente diestro para viajar solo por los inmensos desiertos del país, procurándose alimentos, caballos, y demás con sólo su lazo y las bolas. (Ascasubi, 1872, s. 3)

Gaučo je obyvatel argentinského venkova; skvěle ovládá jízdu na koni a všechny pastevecké práce. Obvykle je chudý, ale díky své chudobě a svým malým potřebám je svobodný

a nezávislý; na svém statku je pohostinný, plný chytrosti a mazanosti, je mrštného těla, moc toho nenamluví, je rázný i rozvážný ve svých činech, velmi opatrný při rozmlouvání s cizími lidmi, je básnické a pověřivé povahy, co se týče víry a jazyka, a je neobyčejně obratný, když sám putuje ohromnými pastvinami země, obstarává si potravu, koně a další pouze svým lasem a bolas.

K dalším významným rysům gauča patřila také rebelie. Častokrát bývá, nejen v literatuře, zobrazován jako uprchlík před spravedlností, který je velice odvážný a vždy odchází ze souboje se vztyčenou hlavou. Takovému gaučovskému rebelovi se říkalo *gaucho malo*. Pokud šlo o čest, tak se ji gaučo snažil bránit za každou cenu. Život ho naučil spoléhat se sám na sebe, žít bez pomoci druhých. Gaučové nebyli stálí, vedli kočovný život, takže se často stávalo, že u zaměstnavatele vydrželi jen chvíli a pak putovali k další estancii. Když dorazili na statek a narazili na alkohol, tak nedokázali odolat jakékoliv kořalce. Ve volném čase hrávali s ostatními gauči kostky nebo karty. Neměli stálý vztah, ani nezakládali rodinu, jelikož život v pampě byla z větší části mužská záležitost, tudíž není divu, že bylo u gaučů manželství vzácností.

Našli se však mezi nimi tací, kteří v sobě skrývali romantickou duši, uměli hrát na kytaru a zpívat. Ti nejtalentovanější byli známí jako *payadores*⁶ a dokázali improvizovat tak dobře, že se hudbou živili a dalo by se o nich říci, že to byli takoví doboví trubadúři. Zpívali jednoduché regionální písně, jako například *La vidalita* či *El gato*, na které se tančilo. Právě zmíněný *El gato* byl jeden z nejslavnějších tanců té doby (Chuliver, 2015). Tito *payadores* pořádali básnické soutěže, které se konaly za doprovodu kytary zvané *vihuela* (Hodoušek, 1996, s. 34). Zároveň však ve spisech průzkumníka a kartografa Félix de Azary, který podnikl výpravu do Latinské Ameriky, najdeme pasáž, kde píše:

Tito hudebníci nezpívají víc než *yaravís*, písně z Peru, nejmonotónnější a nejsmutnější na světě, a proto se jim také říká *tristes*. Tónina je jako nářek, téma nešťastných lásek nebo milenců, kteří pláčou pro své trápení na pustině, nikdy se nejedná o veselé, vtipné, či nepodstatné záležitosti.⁷

⁶ *payadores*, potulný venkovský kytarista a písničkář

⁷ „Estos músicos jamás cantan más que *yaravís*, canciones del Perú, las más monótonas y tristes del mundo, por lo que también se les da el nombre *tristes*. El tono es de lamento, el asunto amores desgraciados, o de amantes que lloran sus penas en el desierto, nunca el tema es de cosas alegres, chistosas o indiferentes.” (Azara, 1850, s. 283)

Je však důležité zdůraznit, že byli gaučové naprostí analfabeti. Přispěl k tomu fakt, že na pampě nebyly žádné školy, kde by se lidé mohli vzdělávat, a také to, že se podporovala dětská práce, takže již od útlého věku mnoho dětí z chudých rodin pomáhalo s pracemi na estanciích.

Postupně se situace vyvinula v neprospěch gaučů, jelikož se začaly na estanciích chovat i ovce, což přimělo hospodáře stavět ohrady okolo svých pastvin, takže bylo nyní jasné, který dobytek je majetkem statkáře, takže pokud by gaučo sebral zatoulaný dobytek, považovalo by se to za krádež a musel by být potrestán.

Během Rosasova režimu nebyla situace lepší, Rosas se svou vládou gaučům omezoval svobodu pracemi na estanciích a účastí v armádě. Další ranou bylo pro gauče to, že se stal z tuláctví zločin, což gauče nutilo k lepší pracovní kázni a zároveň je omezilo v jejich svobodě (Chalupa, 2002, s. 146). V důsledku těchto změn byli gaučové nuceni pracovat na estanciích celoročně jako ostatní peoni⁸ a těm, kteří se nepodvolili, byla omezena svoboda vládou, která spolupracovala se statkáři. Do Argentiny se také dostávalo mnoho evropských migrantů, kteří našli uplatnění v zemědělské produkci, kterou muži z pampy opovrhovali, jelikož pro ně nebyla dosti mužská. Uhlíř (1967, s. 92) uvádí, že „tragédie gauča, jako jednotlivce i sociální vrstvy, byla do značné míry způsobena právě jeho neschopností přizpůsobit se nové době a novým poměrům, projít nutnou vývojovou proměnou“.

Gaučo se objevuje a zároveň postupně mizí v úseku jednoho století. Když se dnes řekne „gaučo“, nalezneme například definici, že se jedná o „dělníka na dobytkařských farmách“ či „obyvatele z oblasti pamp“ (Klíma, 2015, s. 522). Tato postava se však stala inherentním znakem a symbolem argentinské historie a národa. Je však důležité zmínit, že ne všechna umělecká díla popisují gauča takového, jaký byl ve skutečnosti. Leckdy tato postava bývá idealizována a popisována pod vlivem romantismu, který byl v té době v Argentině na samotném vrcholu. Autoři z postavy gauča udělali jakýsi symbol, který byl evokován z minulosti (Uhlíř, 1959, s. 12, 13).

⁸ *peon*, nekvalifikovaný zemědělský dělník

3 Gaučovská literatura

Tato část práce se zaměřuje na argentinskou literaturu 19. a počátku 20. století. Ačkoliv byl román *Don Segundo Sombra* vydán až v roce 1926, kdy se na gauča jako symbol pampy ve většině případech již pouze vzpomínalo, vychází z děl představitelů gaučovské literatury. Proto v této práci věnujeme kapitulu třem autorům, kteří se ve svých dílech věnovali gaučovské tematice a v neposlední řadě taktéž zmíníme literární období Ricarda Güiraldese.

3.1 Literárně-historický kontext

Rosasův režim měl obrovské následky jak pro společenský vývoj, tak i pro uměleckou tvorbu. Spousta intelektuálů a politiků musela odejít do exilu, a to se promítlo i do oblasti literatury. V první polovině 19. století přichází do Argentiny nový literární směr, romantismus. Hlavní roli hraje individuální jedinec, jehož základním rysem bylo rozčarování realitou. Zdejší romantismus byl však logicky odlišný od evropských zemí, jelikož byl silně ovlivněn tamější historickou a sociální situací. Autoři ovšem čerpali inspiraci jak z francouzské literatury, například od Huga či Dumase, tak i z anglosaské literatury se záměrem odlišit argentinskou literaturu od španělské. Uhlíř (1967, s. 45) uvádí, že literatura měla být „výrazem společnosti i geografického prostředí, v němž vzniká“. Zároveň dodává, že zdejší romantikům nešlo o pouhý popis krajiny, ale o postižení její jedinečnosti, toho, jak ovlivňuje rysy obyvatel a způsob jejich života. Autoři se taktéž snažili zachytit vlastnosti a myšlení místních obyvatel. Oblíbeným literárním prostředím se stala pampa, která byla pro umělce zajímavá jak geograficky, tak i způsobem života, jenž se zde vedl.⁹

Romantismus stál také za rozvojem argentinské umělecké prózy, jelikož právě z tohoto období pochází první tamní povídka i román. Důležité postavení však i nadále měla poezie, přičemž básníci popisovali své nitro a myšlenky, často také obklopeni typickou krajinou a přírodním prostředím. Vrcholem argentinské romantické literatury se ovšem stal zcela nový žánr – *gaučovská literatura*, který je v období romantismu spjatý především s poezií.

Umělci zakládali literární spolky, ve kterých během Rosasovy vlády začali kritizovat tohoto diktátora a jeho vládu. Všichni takoví kritici museli brzy odejít do exilu, ve své tvorbě však pokračovali i nadále v zahraničí, například v blízkém Montevideu. Tato politická situace napomohla k rozvoji novinářství, což je důležité zmínit, jelikož v novinách a časopisech bylo publikováno mnoho literárních děl (Uhlíř, 1967, s. 93).

⁹ V jiných hispanoamerických regionech to je například prales hory apod.

Tato práce se zaměřuje především na gaučovskou literaturu. Na území laplatské pampy to byli právě gaučové, kteří se podíleli na šíření lidového umění. V průběhu 17. a 18. století se sem dostávali míšenci různých ras, ze kterých se postupně stávali gaučové. Postava a kultura gaučů se stala inspirací především pro poezii, ale také pro několik románů či dramát. Tento druh literatury byl naprosto výjimečný díky gaučům, kteří se stali symbolem a inherentním znakem pro mnoho tehdejších spisovatelů.

První známky tohoto jedinečného druhu literatury se objevují již na konci 18. století, a to hlavně ve formě různých krátkých lyrických písní (*cielitos*), které se skládaly ze čtyř osmislabičných veršů a dramatických skladeb (*sainetes*), které sloužily pro pobavení jako mezihry v divadle. (Peire, 2019, s. 4). Autoři se snažili vycházet ze skutečných událostí, ale zároveň mnoho z nich idealizovalo postavy, avšak pouze do té míry, aby hlavní rysy protagonistů byly zachovány realisticky. Největší rozmach gaučovské literatury proběhl mezi šedesátými až sedmdesátými lety 19. století.

Tato gaučovská kultura odrážela stále špatnou ekonomickou a sociální situaci v zemi. Vše bylo ve venkovském jazyce, jelikož se většina těchto skladeb předávala ústně. Postupně se tento folklor začal zapisovat. Pedro Luis Barcia (2001) uvádí, že první literární zmínky o gaučovi se nejspíše objevují ve spisech cestovatelů a průzkumníků, například Alonsa Carria de la Vandera nebo Charlese Darwina. Zároveň uvádí, že předchůdcem gaučovské literatury mohl být i španělský rytířský román. Ve většině literárních děl postava gaučo symbolizuje rebela, který utíká před spravedlností a je pronásledován muži zákona. Autoři se snažili napodobovat i samotný jazyk gaučů, aby byla jejich díla co nejvíce autentická a barvitá. Gaučové mluvili dialektem, který měl základy v archaické španělštině ze 16. století, ale zároveň používali slova indiánského původu. Proto se většina básníků věnující se gaučovské literatuře snažila psát co nejprostěji, jako tomu činil gaučovský lidový zpěvák *el payador*.

3.2 Trojice básníků gaučovské poezie

Jak již bylo řečeno, díla spadající do gaučovské literatury 19. století jsou především básnická. Proto zde zmíníme tři hlavní zástupce této literatury, protože ačkoliv jejich nejslavnější díla řadíme k poezii, jsou to díla, která se stala symbolem gaučovské literatury a která měla vliv jednak na obraz gauča pro společnost, ale také na samotnou tvorbu Ricarda Güiraldese. Jedná se o Hilaria Ascasubiho, Estanislaa del Campo a Josého Hernández. Tito autoři navázali na předchůdce gaučovské literatury Bartolomého Hidalgo, který psal především vlastenecké texty a který se prostřednictvím tzv. *Diálogos* „...snaží vystihnout gaučův charakteristický způsob myšlení a vyjadřování, spjatý těsně s realitou venkovského světa a zachycuje některé svérázné rysy gaučova vztahu k životu, lidem a společnosti.“ (Uhlíř, 1967, s. 40). Autoři nejčastěji pro své skladby zvolili osmislabičné verše. Jejich vzorem se staly Hidalgovy *Diálogos*, jelikož také oni nejčastěji volili formu dialogu dvou gaučů, kteří spolu hovoří o různých tématech.

Hilario Ascasubi (1807-1875) byl básník a cestovatel, který strávil několik let ve vyhnanství v uruguayském Montevideu a který se v první etapě tvorby věnoval politické situaci v Argentině. Byl uvězněn Rosasovou policií, ale podařilo se mu uprchnout a dostat se do Uruguaye, kde jako novinář bojoval proti politickým nešvarům a psal různé pamflety. Zmíníme především jeho epickou skladbu *Santos Vega čili Dvojčata z estancie Květina* (*Santos Vega o Los mellizos de la Flor*), která vyšla až v roce 1885. Jedná se o nejrozsáhlejší skladbu gaučovské poezie. Skládá se z 64 částí, které obsahují přes 13 tisíc veršů a popisují příběh odehrávající se na estancii La flor. Jedná se o „obraz venkova a města z poloviny 19. století“ (Imbert, 1966, s. 132). Ascasubi v gaučovském jazyce poetizuje život na estancii a v pampě. Dále zde nalezneme některé gaučovské zvyky. Jedná se však spíše o básnickou evokaci, postavenou na základě autorových zážitků a vzpomínek.

Estanislao del Campo (1834-1880), buenosaireský novinář a poslanec, se, stejně jako ostatní intelektuálové, aktivně angažoval v politice. Jeho literární tvorba mu především sloužila k politickým účelům. Pod pseudonymem „Anastasio el Pollo“¹⁰ psal gaučovské verše do novin Los debates, kde popisoval a kritizoval problematiku v Argentině. Nejvíce ho však proslavila lyricko-epická skladba *Fausto, Impresiones del gaucho Anastasio el Pollo en la representación de esta ópera* vydaná roku 1866, ve které gaučo Anastasio

¹⁰ Zajímavostí je, že Hilario Ascasubi měl podobný pseudonym – *Aniceto de Gallo*. Estanislao se tak nechal inspirovat a pokračoval ve stejném směru tvorby jako Ascasubi.

el Pollo popisuje své dojmy z opery Faust od francouzského skladatele Charlese Gounoda. Uhlíř (1967, s. 102) uvádí:

Anastasio el Pollo operní představení nejen popisuje, ale také komentuje svérázností svého pohledu a názoru na věci i lidi. Toto svérázné hledisko je zdůrazňováno jednak některými vnějšími rysy gaučovské mluvy a hlavně pak používáním rázovitých úsloví a příměrů, opírajících se o okruh reality gaučovi blízké a důvěrně známé.

I tato skladba se skládá z rozhovoru gaučů, kteří spolu hovoří o již zmíněné opeře *Faust*. Estanislao del Campo kladl, stejně jako Ascasubi, důraz na venkovský jazyk „Del Campovi se podařilo dosáhnout stylu tradiční poezie, té, kterou lid cítí jako svou vlastní a kterou přenáší od úst k ústům, z generace na generaci, nestaraje se o to, kdo je jejím původcem.“ (Imbert, 1966, s. 148).

V neposlední řadě zmíníme také Josého Hernández (1834-1886), který velkou část dětství strávil na argentinském venkově, kde poznal prostřední pampy, a měl možnost být v blízkosti gaučů, se kterými společně pracoval. V dospělosti se věnoval hlavně novinářině a politice, jelikož se stal stoupencem generála Urquizy, který byl v opozici vůči politikovi a spisovateli Domingu Faustinu Sarmientovi, proti kterému vedl Hernández kampaň. José Hernández se zajímal o problémy argentinského venkova a jeho obyvatelstva. Po vraždě generála Urquizy (1870) strávil necelé dva roky v exilu v Brazílii. Po návratu do Buenos Aires vydal snad nejdůležitější dílo gaučovské literatury a jeden z vrcholů argentinského romantismu, rozsáhlou lidovou báseň *Martín Fierro* (1872). Snažil se napodobit gaučův hlas, více než jeho předchůdci, a dokázat, že má gaučovská literatura hodnotu. Hernándezovi bylo zakázáno vydávat vlastní noviny, tak hledal jiný způsob, jak seznámit veřejnost se svými názory.

Jeho tvorbu velmi ovlivnilo dětství strávené na venkovském statku, kde byl v kontaktu s gauči a s písněmi *payadores*. Skladba *Martín Fierro* je zpověď gauča, který je nucen opustit rodinu a násilím je naverbován k vojenským jednotkám v pohraničí a odtud se dostává až k divokým indiánům. Autor vystihuje typické vlastnosti muže z pampy, který je čestný, nicméně dokáže také zabít člověka. Zároveň v této básni čtenář nalezne tradice, hudbu a také lidovou poezii, jelikož žil Hernández mezi lidovými zpěváky a mohl je tak skvěle napodobit. V jeho díle je zdůrazněna svoboda, která je pro gauča nejdůležitějším atributem. Cílem Hernández (1966, s. 149). Tato báseň se stala tak slavná, že se autor rozhodl vydat pokračování *La vuelta de Martín Fierro* (1879), kde se protagonista dostává naopak

do civilizace a střetává se se svou ztracenou rodinou. José Hernández v úvodu *La vuelta de Martín Fierro* uvádí:

Zpívá, protože je v něm jistý mravní impuls, něco metrického, rytmického, co ovládá jeho tvorbu a co ho přivádí k neobyčejné míře pořekadel, ostrých výrazů, běžných přísloví, která jsou vyjádřena ve dvou dokonale postavených osmislabičných verších, přízvukných s neustálou pravidelností, plných harmonie a hlubokého záměru.¹¹

Tímto dílem José Hernández rozhodně obohatil argentinský romantismus a ukázal lidem gaučův svět, jeho problémy, jedinečnost a význam pro tamní kulturu. Zároveň představil postavu gauča bez toho, aniž by na primárním místě byla kritika politické situace. V básni ovšem i tak nalezneme narážky na Sarmienta a vládu (Imbert, 1966, s. 149).

Jednalo se však v případě gauča o spíše symbol Argentiny nebo barbarství? Pohledy autorů se lišily. Například gaučo Martín Fierro je zobrazen s velkými sympatiemi. Postava Martina Fierra se postupem času stala symbolem, esencí argentinství, proto se k Hernándezově dílu vrátil např. Leopoldo Lugones nebo Jorge Luis Borges; připomeňme i fakt, že ve 20. letech byl vydáván v Buenos Aires avantgardní časopis nesoucí jméno *Martín Fierro*. Na druhé straně Domingo Faustino Sarmiento ve svém díle *Civilizace a barbarství: Život Juana Facunda Quirogy* (*Civilización y Barbarie: Vida de Juan Facundo Quiroga*) z roku 1845 prezentuje postavu gauča ve špatném světle, aby upozornil na značné nedostatky argentinského venkova. Zároveň vidí gauča jako zábranu v pokroku argentinské společnosti.

Zlem, které sužuje Argentinu, je její velká rozloha. Města jsou ostrůvky civilizace; jako barbarské moře je obchvacuje a pohlcuje pampa. S nožem v ruce přicházejí z venkova gaučové, jsou projevem divoké přírody nemající historickou iniciativu. (Imbert, 1966, s. 128)

Sarmiento vidí konflikt především v soužití dvou odlišných světů, civilizace a barbarství (Housková, 1998, s. 28). Civilizace je silně ovlivněna evropským moderním myšlením. Na druhé straně stojí pampa, která se ve svém vývoji zastavila a zároveň se stala překážkou

¹¹ „Canta porque hay en él cierto impulso moral, algo de métrico, de rítmico, que domina en su organización, y que lo lleva hasta el extraordinario extremo de que todos sus refranes, sus dichos agudos, sus proverbios comunes, son expresados en dos versos octosílabos perfectamente medidos, acentuados con inflexible regularidad, llenos de armonía y de profunda intención.” (Hernández, 2010, s. 133)

ve vývoji civilizace. Mnoho autorů však gaučovskou poezii pojalo jako způsob kritiky řady politických problémů a gaučo se tak stal jakýmsi symbolem barbarství a zaostalé venkovské společnosti.

3.3 Gaučovská literatura s odstupem času

Tato práce se zaměřuje především na postavu gauča v próze, konkrétně v románu *Don Segundo Sombra*. Ricardo Güiraldes pojnal své dílo jako vzpomínku na život gaučů plný dobrodružství spjatý s jedinečností pampy. Nejedná se tedy o román, který by obsahoval kritiku společensko-politických problémů. Zároveň jsou zde gaučové zobrazováni jako hrdinové, kteří jsou se svým životem spokojeni a svou práci vykonávají s náležitou hrdostí. Čtenář zde nenalezne ani kritiku této romantické postavy 19. století. Autor navíc vychází ze vzpomínek na dětství strávené na venkovském statku v honáckém prostředí.

Ricardo Güiraldes však nebyl jediný, kterého život gaučů zaujal a věnoval mu své dílo. Toto téma nadchlo také argentinského romanopisce Enriqueho Larretu, který zvolil tragický příběh v pampě v díle *Zogoibi* (1926), nebo uruguayského romanopisce Carlose Reylese, který se v románu *El gaucho Florido* (1932) věnuje taktéž gaučovskému tématu (Goić, 1988, s. 214). Tito autoři se snažili „vidět americkou kulturu a realitu nikoliv jako ostrý střet mezi civilizovaným „evropanstvím“ a barborským „amerikanismem“, nýbrž jako neustálé prostupování a vzájemné ovlivňování nejrozličnějších kultur, včetně indiánské“ (Chalupa, 2002, s. 473).¹²

Güiraldesův román překypuje nostalgií po slávě gaučů, která se stala kvůli modernímu světu pouhou minulostí. *Don Segundo Sombra* je jistým archetypem, symbolem gaučovské etapy. V románu samozřejmě přetrvává vliv Hidalga, Ascasubiho i Campa v různých podobách, ale nejvíce zde pocítujeme vliv *Martína Fierra* od Josého Hernándeze, který taktéž popisoval gauča lidsky a s jistou mírou obdivu, jako tomu činí i samotný Güiraldes.

¹² Těto teorii se také přezdívá *melting pot*, což znamená mísení různých etnik a ras na určitém společném území.

4 Don Segundo Sombra

Ricarda Güiraldese tradičně řadíme k regionalistům jako byli například José Rivera, autor románu *Vír (La vorágine)*, či Rómulo Gallegos, který napsal román souboje civilizace a barbarství, *Doña Bárbara*. Güiraldes pojal román *Don Segundo Sombra* jako živou vzpomínku na dětství strávené na venkovském statku v honáckém prostředí. Román se odehrává v přírodě, konkrétně v pampě, a zároveň na estanciích, kudy protagonisté procházejí při svých cestách. Gaučové zde žijí v souladu s přírodou, v ideálním světě, o kterém autor snil.

Již samotné jméno *Sombra* (Stín) je symbolické. Autor chce poukázat na to, že v době, kdy píše román, je již gaučo pouhá iluze, vzpomínka. Průmyslová revoluce a rozvoj technologií přinesl velké změny pro venkovskou společnost, což se velice dotklo života gaučů. Ti se museli tomuto vývoji přizpůsobit, a tak se z nich postupně stali peoni a pastevci, čímž skončil jejich dobrodružný a svobodný život. Na rozdíl od představitelů gaučovské literatury Hernández a Sarmienta se v tomto románu objevují postavy bez vazeb na vnější svět, bez policie, gringů¹³ a politiky. Zároveň se zde autor nevěnuje problematice argentinské pampy a estancií.

Ricardo Güiraldes ve svém věnování zmiňuje dona Segunda, kterým je myšlen don Segundo Ramírez, rodák a pastevec z města San Antonio de Areco, odkud autor pocházel. Tento muž byl inspirací pro postavu samotného dona Segunda Sombry. Güiraldesův styl psaní dává čtenářům dojem, že se ve skutečnosti jedná o děj, který se vztahuje k přítomnosti. Ve skutečnosti jde o nostalgický pohled do minulosti, o vzpomínku. Obraz gauča ani zcela neodpovídá své době, jelikož autor tuto postavu vědomě mytizuje a idealizuje (Uhlíř, 1959, s. 17).

Hlavní dějovou linií je poznávání života v pampě a osvojování si vlastností gauča mladým Fabiem Cáceresem pod dohledem zkušeného gauča dona Segunda Sombry, který zde vystupuje jako chlapcův učitel a vzor. Román lze pomyslně rozdělit na tři části. Za první by se dalo považovat Fabiovo dětství, setkání s donem Segundem Sombrou a následný útek z domova a jeho první práce jakožto začátečníka. Následuje část, ve které autor popisuje život v pampě, gaučovské tradice a postupnou proměnu Fabia v gauča. Tento mladý hoch se učí všem gaučovským dovednostem, které zde autor popisuje. Zároveň zde nalézáme popisy přírody a pampy, která si žije svým vlastním životem. Z Fabia se postupně stává dospělý muž, který rozumí svému řemeslu. Poslední část románu tvoří návrat do rodného městečka

¹³ *gringové*, cizinci bílé pleti pocházející především ze Spojených států

a absolutní odloučení od dona Segunda, které vrcholí jeho odchodem do pampy. Fabio zdědí haciendu a je nucen opustit dobrodružný gaučovský život a připravit se na povinnosti spojené s řízením tohoto statku, což je pro něho dosti nepříjemná změna. Z toho vyplývá, že zápletka intenzivně dominuje především na začátku a konci děje. Zbylý obsah knihy autor využil k popisům prostředí a gaučovského života, včetně tamních tradic, které jsou typické pro život v pampě (Weiss, 1960, s. 354).

4.1 Postava dona Segunda Sombry

Postavu honáka dona Segunda Sombry zvolil autor především proto, aby se co nejvíce přiblížil postavě tradičního gauča, který vládl pampě v minulosti. Güiraldes chtěl touto postavou ukázat vlastnosti gaučů, kterými byl očiřován, když byl mladý. Proto je mnohdy don Segundo idealizovaný, má téměř jen pozitivní vlastnosti a čtenář v něm ani na okamžik nezahledne negativní postavu. Důležité je zmínit, že se o donu Segundovi dozvídáme především z pohledu vypravěče Fabia Cácerese a veškeré popisy a dojmy pochází právě z myšlenek tohoto mladého honáka.

Don Segundo je typický gaučo, který žije kočovným životem na pampě. Putuje po estanciích, kde hledá práci. Mezi jeho nejčastější úkoly patří krocení divokých zvířat, například koní. V románu však pracuje hlavně jako honák, který převádí stádo dobytka přes širou pampu. Jako člověk je zobrazován velmi kladně. Málokdo by neznal slavného gauča, přátelského dona Segunda, a jeho vyhlášené dovednosti, které jsou známé po celém kraji.

En todos los pagos tenía amigos, que lo querían y respetaban aunque poco tiempo paraba en un punto. Su ascendiente sobre los paisanos era tal que una palabra suya podía arreglar el asunto más embrollado. Su popularidad empero, lejos de servirle, parecía fatigarlo después de un tiempo. (Güiraldes, 2016, s. 61)

V každém koutě měl přátele, kteří ho milovali a ctili, třebas se vždy zastavil na jednom místě a jenom na krátko. Měl na venkovany takový vliv, že mohl urovnat jediným slovem spleťtější spor. Tato popularnost mu však příliš nehověla, spíše jako by mu byla brzy na obtíž. (Güiraldes, 1959, s. 96)

V momentě, kdy Fabio Cáceres poprvé spatří dona Segunda v jedné tmavé uličce, si není jistý, zda spíše neviděl nějaký přízrak, jelikož se před ním objeví majestátný jezdec na koni, který mu připadá obrovský. Když však přijde do místního hostince „La Blanqueada“,

je si zcela jistý, že měl tu čest spatřit dona Segunda. Tento gaučo poté přichází do hostince, aby se poptal po práci. Lidé popíjející v hospodě mu připisují vlastnosti typické pro zlého gauča, tzv. *gaucho malo*. Povídá se, že se dostal do konfliktu s policií, že nejspíš pochází ze San Pedra a že někomu zabil koně. Protagonista tajemného cizince pozoruje s neobyčejným zájmem a popisuje takto:

No era tan grande en verdad, pero lo que le hacía aparecer tal hoy le viera, debía seguramente a la expresión de fuerza que manaba de su cuerpo.

El pecho era vasto, las coyunturas huesudas como las de un potro, los pies cortos con un empeine a lo galleta, las manos gruesas y cuerudas como cascarón de peludo. Su tez era aindiada, sus ojos ligeramente levantados hacia las sienas y pequeños. Para conversar mejor había echado atrás el chambergo de ala escasa, descubriendo un flequillo cortado como crin a la altura de las cejas.

Su indumentaria era de gaucho pobre. Un simple chanchero rodeaba su cintura. La blusa corta se levantaba un poco sobre un «cabo de güeso», del cual pendía el rebenque tosco y ennegrecido por el uso. El chiripá era largo, talar, y un simple pañuelo negro se anudaba en torno a su cuello, con las puntas divididas sobre el hombro. Las alpargatas tenían sobre el empeine un tajo para contener el pie carnudo. (Güiraldes, 2016, s. 16)

Měl široký hrudník, kostnaté klouby jako hříbě, krátké nohy s nártem placatě vydutým, ruce silné a vrásčité jako krunýř pásovce. Pleť měl trochu jako Indiáni, oči lehce k spánkům vysunuté a malé. Srazil si dozadu klobouk s úzkou střechou, aby se mu lépe hovořilo, a objevila se kštice sestřihnutá ve výšce obočí jako hřiva.

Oděv měl jako chudobní gaučové. Byl přepásán obyčejným řemenem. Krátká blůza se trochu poodhrnula nad velkým “křivákem”, na němž visel hrubý bičík, zčernalý častým užíváním. Kalhotová suknice byla dlouhá, skoro až k patám, a kolem krku si ovázal prostý černý šátek, jehož cípy se rozdělovaly na rameně. Střevíce měl v nártu naříznuty, aby se do nich vešla masitá noha. (Güiraldes, 1959. s. 35)

Don Segundo Sombra je velice zkušený krotitel zvířat, honák a znalec pampy. Není proto divu, že na všech statcích vřele přijímají jeho výpomoc. V tomto románě představuje symbol gaučů. Autor mu přivlastnil všechny kladné vlastnosti. Je velice trpělivý, klidný a nevyhledává konflikty. Když se dostane do svízelné situace, vždy odejde s klidnou hlavou a spory neřeší násilím, nýbrž s rozmyslem a obdivuhodnou elegancí.

–Yo – dijo mi padrino – he tenido más de muchas de estas diferencias, con hombres que eran o se craiban malos y nunca me han cortao... ni tampoco he muerto a naide, porque no he hallao necesidá. (Güiraldes, 2016, s. 168, 169)

Sabía desconcertar quedando impasible y a la duda que por momento despertaba, sobre su inocencia aparente o su profunda malicia, seguía de inmediato el respeto y la expectativa. (tamtéž, s. 104)

„Měl jsem hodně takovýchto rozepří s lidmi, kteří byli zlí nebo si to o sobě mysli, a nikdy mě nikdo nepořezal... a já jsem též nikdy nikoho nezabil, neboť toho nebylo třeba.“ (Güiraldes, 1959, s. 243)

Dovedl uvést do rozpaků tím, že zůstal ledově klidný, a pochyby, které v lidech probouzela jeho zdánlivá bezelstnost – nebo snad čirá lstivost? – byly vzápětí vystřídány úctou a napjatým očekáváním. (tamtéž, s.155)

Ne všichni gaučové jdou příkladem jako don Segundo. V románu nalezneme kapitulu, v níž dochází k rvačce mezi dvěma gauči. Neznámý cizinec vyprovokuje honáka jménem Antenor a v zápalu boje přichází o život. Antenor poté prchá na svém koni, než na místo dorazí policie. Zde nám autor ukazuje druhou stránku života v pampě. Tyto rvačky se často objevují v dílech gaučovské poezie, kde vystupují *gauchos malos*, kteří prchají před zákonem. V tomto díle umírající prosí, aby svědkové události doložili, že si za svou smrt může on sám.

-Aura va ha venir la policía a buscarlo a ese hombre. Ustedes son testigos todos de que yo lo he provocao. Antenor, a caballo, huía. Bañado el vientre y las piernas en sangre, el forastero comenzaba a ponerse duro. Un paisano repetía furioso:

-Porquería..., nos alabamos de ser cristianos y a lo último somos como perros... Sí, como perros. (Güiraldes, 2016, s. 168)

„Teď přijde toho muže hledat policie. Vy jste všichni svědci, že jsem ho k tomu dohnal.“ Antenor už zatím na koni prchal. Tělo onoho muže, který měl břicho a nohy zalité krví, zvolna tuhlo. Jeden venkovan opakoval zuřivě:

„Je to svinstvo! ... Říkáme si křesťané, ale jsme na sebe jako psi jako psi!“ (Güiraldes, 1959, s. 243)

Gaučové, kteří hnali stáda dobytka, žili kočovným způsobem života, tak je to popsáno v románu, a tak tomu bylo i ve skutečnosti. Na estancii se zdržovali a pracovali krátce, poté zase pokračovali ve své cestě dál. Güiraldes tento rys výstižně ukazuje i u dona Segunda: „Nemohu

zůstat dlouho na žádném statku,“ říkával někdy, „málem bych za chvíli poroučel víc nežli páni.“ (1959, s. 96).¹⁴

Z dona Segunda se stává Fabiův průvodce pampou a zároveň v něm vidí ideál gauča. Přesně takový gaučo by chtěl být on sám. Jeho největší touha je pracovat po boku tohoto honáka. Z dona Segunda se stává učitel, který Fabiovi představuje všechny dovednosti, které by správný gaučo měl znát, od krocení koní, až po tančení tradičních tanců na zábavách. K různým písním a tancům přidává don Segundo pohádky a povídačky s nadpřirozenými bytostmi, které po večerech vypráví ostatním honákům. Honáci jsou z jeho vyprávění nadšení a se zaujetím ho poslouchají. Na závěr jeho příběhů don Segundo častokrát předkládá morální poučení.

¿Creía en brujerías? Inútil calentarme la cabeza; ya me había dado cuenta de que don Segundo no me contestaría, esa mañana por lo menos. Pero ¿qué hombre que no concluiría nunca de conocer! ¿Sabría también de magia? ¿Esos cuentos que contaba, los contaba en serio? Y yo ¿creía o no creía? Me parece que sí, por el miedo que me daban esas cosas y por mi poca voluntad de meterme a averiguaciones. (Güiraldes, 2016, s. 102)

Věří snad v čáry? Nadarmo bych si tím lámal hlavu; už jsem si uvědomil, že mi don Segundo neodpoví, alespoň dnes ráno ne. To je ale člověk – nikdy ho pořádně nepoznám! Vyzná se snad i v kouzlech? A když vypráví svoje příběhy, myslí to snad vždycky doopravdy? A co já, věřím tomu, či ne? Zdá se, že ano, vždyť mi ty věci nahánějí strach a vůbec vlastně netoužím po tom, abych jim přišel na kloub. (Güiraldes, 1959. s.152)

V jedné z kapitol se don Segundo střetává se strážníkem. Policie má za úkol zadržet dona Segunda ve chvíli, kdy nakupuje tabák a další potřebné věci na cestu. Ten však projeví naprostý klid, kdy až s drzostí ignoruje přítomnost policie, nenechá se ničím rozrušit a dál pokračuje v nákupu. Zajímavostí je, že komisař zjišťuje, ve které politické straně don Segundo je, což okrajově naráží na politickou situaci 19. století a jedná se o jedinou politickou narážku v románě. Don Segundo odpoví mazaně, přičemž se elegantně vyhne odpovědi na tuto otázku.

¹⁴ -Yo no me puedo quedar mucho en ninguna estancia -decía- porque enseguida estoy queriendo mandar más que los patrones. (Güiraldes, 2016, s. 61)

–¿De qué partido son? Como si no entendiera el carácter político de la pregunta, mi padrino contestó sin pestañear: –Yo soy de Cristiano Muerto..., mi compañerito de Callejones. (Güiraldes, 2016, s. 90)

„A co strana?“

Jako by nepochopil politický ráz této otázky, odpověděl můj ochránce bez jediného mrknutí: „Já jsem z Cristiana Muerta ... a můj malý kamarád z Callejonesu.“ (Güiraldes, 1959, s. 135)

Snad nejdůležitější roli, kterou don Segundo v tomto románu hraje, je náhrada Fabiova otce, dona Fabia Cácerese. Fabio žil v domě se svými dvěma tetami, takže mu přirozeně chyběla mužská autorita, která by ho vychovávala a zároveň byla vzorem. Proto často chodíval do místní nálevny, kde se pohybovalo plno mužů, které pozoroval a s nimiž se snažil navázat kontakt. Když se proto objeví don Segundo, Fabio v něm nenalezne pouze vzor gauča a ochránce, ale také otce, kterého nikdy neměl. Zároveň po jeho boku tráví téměř veškerý čas v pampě, takže se don Segundo stane neodmyslitelnou součástí jeho života. Jsou si natolik blízcí, že Fabio v závěru díla nazve dona Segunda svým *otcem*.

Para don Segundo yo seguía siendo el mismo guachito y quise significarle mi gratitud, dándole un título que nunca, hasta entonces, se me había ocurrido:

–Sta bien, Tata. (Güiraldes, 2016, s. 178)

Pro dona Segunda jsem dosud oním maličkým nalezcencem, a chtěl jsem mu dát najevo svou vděčnost, když jsem ho pak nazval jako ještě nikdy:

„No dobrá, táto.“ (Güiraldes, 1959, s. 258)

Děj Güiraldesova románu končí odchodem dona Segunda Sombry do pampy. Dva roky strávil společně s Fabiem v městečku, kde mu pomáhal zvyknout si na nový život a překonat smutek po gaučovském řemeslu. Bohužel má v sobě don Segundo dobrodružného ducha a zdržovat se déle na jednom místě je mu proti srsti. Chce jako ostatní gaučové vést kočovný život se stádem divokých zvířat. Zároveň zde autor upozorňuje na snad největší symbol gaučů – svobodu. Don Segundo potřebuje svobodně vyjet na svém koni vstříc novým zážitkům a pracovat jako ostatní gaučové. Nesmíme opomenout, že je do jisté míry samotář, tudíž po tak dlouhé době strávené s Fabiem potřebuje pocítit samotu a svobodu, a tak nezbyvá nic jiného než se rozloučit.

Creo que la afición a la soledad de mi padrino, debía influir en mí; la cosa es que, recordando episodios de mi andar, esas perdidas libertades en la pampa me parecían lo mejor. (Güiraldes, 2016, s. 146)

Myslím, že sklon mého ochránce k samotě zapůsobil i na mne; kdykoliv se totiž rozpomínal na příhody svého potulného života, jeho volnost, ta ztracená svoboda v pampách zdála se mi věru vždycky tím nejcennějším. (Güiraldes, 1959, s. 213)

Se svobodou gaučů je velmi úzce spjata pampa. Na samotném začátku děje nás autor přenáší do malého městečka, kudy protéká řeka, která je symbolická tím, že odděluje městečko od pampy. Již v první větě románu autor zmiňuje most, který přes tuto řeku vede. Je to most mezi civilizovaným světem a pampou, kde žijí gaučové. „Poblíž městečka, asi půl druhého kilometru od hlavního náměstí, napíná starý most svůj oblouk nad řekou a spojuje domky s klidnou plání.“¹⁵ (Güiraldes, 1959, s. 23).

Pampa je Güiraldesem zobrazována jako harmonický svět, který je domovem gaučů a který má svůj vlastní řád a pravidla. Fabio Cáceres v pampě nalezne domov a okamžitě s novým prostředím splyne. Na druhou stranu „v závěrečných kapitolách ... opět ztratí harmonickou příslušnost k okolnímu světu, v níž našel svou identitu“ (Housková, 1998, s. 133). Pampa je obrovský prostor, kde se gaučové cítí svobodně. Žijí zde kulturním životem bohatým na tradice. Pampa zároveň symbolizuje nekonečnou cestu, cestu dobytka, gaučů, kteří plují pampou od jednoho statku k druhému. Čas zde plyne zcela jinak než v civilizovaném světě. Sám Fabio Cáceres pociťuje v civilizovaném městečku monotónnost dnů a v takovém prostředí se nudí. Güiraldes zobrazuje pampu plnou dobrodružství.

V románě *Don Segundo Sombra* si pampa žije vlastním životem. Ačkoliv formálně měli statkáři ve správě obrovská území, ve skutečnosti ale pampě vládli gaučové, kteří se na koních proháněli pláněmi a užívali si svobody.

¿Quién es más dueño de la pampa que un resero? Me sugería una sonrisa el solo hecho de pensar en tantos dueños de estancia, metidos en sus casas, corridos siempre por el frío o por el calor, asustados por cualquier peligro que les impusiera un caballo arisco, un toro embravecido o una

¹⁵ En las afueras del pueblo, a unas diez cuadras de la plaza céntrica, el puente viejo tiende su arco sobre el río, uniendo las quintas al campo tranquilo. (Güiraldes, 2016, s. 7)

tormenta de viento fuerte. ¿Dueños de qué? Algunos parches de campo figurarían como suyos en los planos, pero la pampa de Dios había sido bien mía, pues sus cosas me fueron amigas por derecho de fuerza y baquía. (Güiraldes, 2016, s. 188)

Kdo je pánem pampy, ne-li honák? Nutilo mě k úsměvu už pouhé pomýšlení na tolik statkářů, zabořených do svých domů, pronásledovaných věčně zimou nebo vedrem a předem vylekaných nebezpečím, jemuž by je vydal buď divoký kůň, zuřivý býk nebo bouřka spojená s vichřicí. Čeho jsou pány? Několik kousků pole je jim zajisté připsáno na mapách, ale mně patřivala boží pampa, neboť její věci byly se mnou spřáteleny po právu hbitosti a síly. (Güiraldes, 1959, s. 270)

Pro gauče je pampa domovem a jinak tomu také není u dona Segunda. I když je Fabiův nejbližší přítel, jeho povolání mu nedovoluje zůstat s ním na statku. Pampa a kočovný život ho volají, a tak se s Fabiem Cáceresem musí rozloučit a při zapadajícím slunci mizí jeho silueta a spolu s ním i gaučovský život.

4.2 Protagonista Fabio Cáceres

Původ protagonisty je pro čtenáře v mnoha ohledech tajemstvím. Čtrnáctiletý Fabio Cáceres je nemanželský syn, který žije v jednom stavení společně se svými dvěma tetičkami. Jeho matka ho opustila, když ho poslala studovat, a od té doby ji neviděl. Jeho otec, don Fabio Cáceres, je bohatý statkář a svého syna byl navštívit jen několikrát, když byl malý. Všechny dny, které Fabio prožívá na okraji malého městečka, jsou jeden velký stereotyp. Přes den se buď toulá tamními uličkami, nebo pobývá v přírodě, kam chodí chytat ryby, které prodává hospodskému v místní nálevně. Domov je pro něho symbolem vězení, proto by chtěl odejít a být svobodný. Tuto touhu ještě více zintenzivní setkání s donem Segundem. Přeje si žít životem gaučů, postavit se na vlastní nohy, ale především prožívat dobrodružství v divoké pampě.

Myšlenky na útěk se v něm zrodí v ten samý den, kdy se setkává s gaučem. Již v tuto chvíli u jeho postavy vidíme změny. Chová se a přemýšlí jako dospělý muž, který chce vyrazit do světa s opravdovým honákem. Hlavní důvod k útěku je však svoboda, kterou ve svém monotónním životě postrádá. S odchodem z domova nemešká, ještě tu noc se připraví na cestu.

Como un turco me eché a la espalda recado y ropa. Medio dormido llegué al corralón, enfrené mi petizo, lo ensillé y, abriendo la gran puerta del fondo; gané la calle.

Experimentaba una satisfacción desconocida, la satisfacción de estar libre. ... Y me reí de inmenso contento, me reí de libertad. (Güiraldes, 2016, s. 21, 22)

Přehodil jsem si sedlo a šaty přes rameno jako potulný kramář. Došel jsem ještě rozespalý do stáje, připjal koníkovi uzdu, osedlal jej, otevřel velká dolní vrata a byl na ulici.

Cítil jsem se spokojen jako ještě nikdy, spokojen svou svobodou. ... Rozesmál jsem se nesmírnou radostí, smál jsem se nad onou svobodou. (Güiraldes, 1959, s. 42, 43)

Již na prvním statku, kam Fabio Cáceres doputuje, chce dokázat, že se může stát gaučem. Začíná se velmi rychle považovat za dospělého muže, který byl zrozen pro dobrodružný život v pampě. Snaží se tak chovat, dokonce tak i mluví. Lidé z městečka se však rychle dozví o jeho útěku na statek, což ho velice zneklidní. Nedokáže si představit, že by se měl vrátit a žít dál starým nudným životem po boku svých příbuzných. Pampa a dobrodružství jsou jeho tuhou. Když se dozví, že by se mohl stát členem výpravy dona Segunda Sombry, která požene stádo, okamžitě si jde za svým snem. Je hrdý na to, že se bude věnovat tomu nejmužnějšímu řemeslu, které člověk může získat. Nejprve si jde sehnat koně na nedaleký statek. Po cestě však potkává malou dívenku jménem Aurora, do níž se okamžitě zamiluje. Ví, že následující den odejde do neznámé krajiny, ale je si jistý, že na něho „jeho“ Aurora počká. I zde se chová a přemýšlí jako dospělý muž, který dává sbohem své milované, ačkoliv ji téměř nezná.

Jako správný gaučo má s sebou na cestu pončo, které během dlouhých dnů použije jako příkrývku na spaní, kabát a nepromokavý plášť. Přichází den, kdy s ostatními muži vyráží do pampy na cestu. Většina mužů je před začátkem zcela nové etapy života nesvá. Fabio vidí jejich proměnu ve statečné muže z pampy. On sám přemýšlí o budoucnosti, která ho v pampě čeká, jelikož netuší, zda se ještě někdy vrátí do svého rodného kraje.

Todos me parecían más grandes, más robustos y en sus ojos se adivinaban los caminos del mañana. De peones de estancia habían pasado a ser hombres de pampa. Tenían alma de reseros, que es tener alma de horizonte. (Güiraldes, 2016 s. 40)

Všichni mi dnes připadali větší, statnější a v jejich očích se rýsovaly cesty zítřka. Z pouhých čeledínů stali se už teď muži z pampy. Měli duši gauča a to je totéž co duše roztoužená vstříc obzorům. (Güiraldes, 1959, s. 67)

Poté, co gaučové vyrazí na dlouhou cestu, mladý Fabio Cáceres sedí na svém koni v čele výpravy, před ním se rozprostírá obrovská pampa a za ním stádo několika tisíců býčků. První východ slunce na pampě ho dojíká. Pociťuje upřímnou radost z rozhodnutí, které učinil. Vidíme zde, že on sám si je vědom toho, že se stal jedním z honáků. V tomto okamžiku vzpomíná i na lásku Auroru, která jeho odchod jistě nese velmi těžce.

Sobre la tierra, de pronto oscurecida, asomó un sol enorme y sentí que era yo un hombre gozoso de vida. Un hombre que tenía en sí una voluntad, los haberes necesarios del buen gaucho y hasta una chinita querendona que llorara su partida. (Güiraldes, 2016, s. 43)

Nad zemí, náhle potemnělou, objevilo se ohromné slunce a cítil jsem se doopravdy mužem, který se raduje ze života. Mužem, který má pevnou vůli, potřebnou výstroj jako pravý gaučo, a navíc ještě roztoužené děvče, které bude plakat nad jeho odjezdem. (Güiraldes, 1859, s. 70)

Po několikadenní cestě ho čeká první větší úkol. Je povolán honákem Valeriem, aby mu pomohl zabít berana. Pozoruje ho a učí se od zkušeného gauča. Ten před jeho zraky stáhl zvíře z kůže a následně z něj vyndal veškeré vnitřnosti. Fabio však nikdy nic podobného nedělal, takže si pomalu začíná uvědomovat stinné a zároveň drsné stránky života v pampě. Být gaučem znamená ovládat plno dovedností. Güiraldes názorně popisuje, co všechno musí gaučo umět:

... esa la veía, sólo cuando mi impericia de bisoño se topaba con una de las tantas realidades del oficio. ¿Cuántos otros desengaños me esperaban? Antes de andar haciéndome el «taita», tenía por cierto que aprender a carnear, enlazar, pialar, domar, correr como la gente en el rodeo, hacer riendas, bozales y cabestros, lonjear, sacar tientos, echar botones, esquilar, tuzar, bolear, curar el mal del vaso, el haba, los hormigueros y qué sé yo cuántas cosas más. (Güiraldes, 2016, s. 52)

Uvědomil jsem si onen rub, až když jsem se – já neohrabaný nováček – střetl s jednou z mnoha tvrdých stránek řemesla. Kolikerému zklamání jdu ještě vstříc? Dřív než si začnu hrát na „fiškusa“, budu se přece ještě muset naučit stahovat kůži, házet laso, svazovat a krotit koně, umět jezdit jako ti ostatní při třídění dobytka a dovést zhotovit otěže, udidla a ohlávky, řezat syrovou kůži na kusy i na řemínky, vsazovat kroužky, stříhat ovce a umět přistříhnout i hřívu, házet bolasem, léčit koním zhnisané dásně a všelijak nemocná kopyta. (Güiraldes, 1959, s. 83)

Život na pampě však přinášel mnoho dalších nástrah. Honáci si museli zvykat na bolest těla, která se objevila po několika dnech strávených na koni. V sedle trávili celý den, což bylo pro mnohé velice nepříjemné. Souboje s divokými zvířaty byly velmi nebezpečné a nejednou se Fabio při nahánění zranil. V sedmnácté kapitole se Fabio kvůli souboji s divokým býkem ošklivě zraní a zlomí si klíční kost. Majitel nedalekého statku ho ošetřuje a dodává:

–Ya has corrido mundo y te has hecho hombre, mejor que hombre, gaucho. El que sabe los males de esta tierra por haberlos vivido, se ha templado para domarlos. (Güiraldes, 2016, s. 121)

„Už ses dost najezdil světem a stal se z tebe muž, ba víc než muž, gaučo. Kdo zná strasti tohoto světa, neboť je sám zažil, je kovaný dost, aby je dovedl držet na uzdě.“ (Güiraldes, 1959, s. 179)

Další obtíží byl déšť, jelikož pampa nenabízela žádný úkryt, takže gaučové museli vytrvat a svá těla skrývali před deštěm pod pončem a kloboukem. Těmto nástrahám čelili všichni společně. Fabio měl ovšem to štěstí, že se brzy začlenil do kolektivu dospělých honáků a zároveň získal sympatie dona Segunda. Honáci si jsou mezi sebou rovni, samotný Fabio oslovuje ostatní gauča *hermano*, v českém překladu *brachu* (Güiraldes, 2016, s. 48).

V desáté kapitole nás autor přesouvá chronologicky o pět let kupředu. Celou tu dobu Fabio žije po boku dona Segunda. Z Fabia se za tu dobu stal zcela dospělý muž. Güiraldes zde popisuje dovednosti, které se Fabio během doby strávené na pampě naučil. Velkou zásluhu na jeho úspěchu má právě don Segundo, který se stal jeho učitelem a zároveň průvodcem v tomto gaučovském světě. Na základě tohoto blízkého vztahu začal Fabio dona Segunda přezdívat „ochránce“, nejen kvůli tomu, že v něm našel svůj vzor, ale kvůli jeho velmi přátelskému přístupu, se kterým ho prováděl a učil honáckým dovednostem.

Cinco años habían pasado sin que nos separáramos ni un solo día, durante nuestra penosa vida de reseros. Cinco años de esos hacen de un chico un gaucho, cuando se ha tenido la suerte de vivirlos al lado de un hombre como el que yo llamaba mi padrino. Él fue quien me guió pacientemente hacia todos los conocimientos de hombre de pampa. Él me enseñó los saberes del resero, las artimañas del domador, el manejo del lazo y las boleadoras, la difícil ciencia de formar un buen caballo para el aparte y las pechadas, el entablar una tropilla y hacerla parar a mano en el campo, hasta poder agarrar los animales dónde y cómo quisiera. Viéndolo me hice listo para la preparación de lonjas y tientos, con los que luego hacía mis bozales, riendas, cinchones, encimeras, así como para ingerir lazos y colocar argollas y presillas. (Güiraldes, 2016, s. 60, 61)

Pět let minulo a neodloučili jsme se od sebe při tom strastiplném honáckém živobytí na jedinký den. Takových pět let udělá z hochu gauča, měl-li kdo štěstí prožít je po boku muže, jako je ten, jehož jsem v duchu nazýval svým ochráncem. On mě trpělivě zasvěcoval do všech znalostí muže z pampy. Skrze něho vštípil jsem si do paměti všechno vědění honáků, důvtipné lsti krotitele koní, ovládání lasa i bolasa, nesnadný postup, jak vycvičit koně, aby uměli při velkém rozříd'ování rozhánět a hrudí odstrkovat dobytek, a jak naučit koně tomu, aby se drželi v houfu a pásli se vždycky v širých pláních na dosah ruky, takže si můžeš kdykoliv bez nesnázi některého chytit. Hledě na jeho ruce, stal jsem se zručný v hotovení rozličných řemenů a řemínků, z kterých jsem potom dělával ohlávky, otěže popruhy, vykrajovanou kůži sedla, a naučil se ještě také natírat lasa a upevňovat kroužky a poutky. (Güiraldes 1959, s. 94,95)

Pro honáky bylo zásadní umět zacházet se zvířaty a naslouchat jim. Dostali se i do situací, kdy bylo zapotřebí improvizovat a ošetřit zraněná zvířata. Gaučo učí Fabia, jak ošetřit zranění, konkrétně rozštěpení koňského kopyta. Güiraldes v tomto románu poukazuje také na kulturu gaučovského světa. Don Segundo učí Fabia hrát na kytaru, zpívat a tančit všelijaké tance, například již zmíněný tradiční *El gato* či *Triunfo*. Zde můžeme vidět autorův přehled o gaučovské kultuře, jelikož uvádí i názvy jednotlivých tanců, které byly typické pro gaučovské tancovačky, během nichž se zpívaly tzv. *payas*¹⁶. Gaučové si mimo jiné zpestřují svůj volný čas pozorováním dostihů, či kohoutích zápasů, kde si mezi sebou sázejí na své favority a mohli tak získat o několik pesos navíc.

Fabio během putování po boku dona Segunda získá od statkářů několik lákavých pracovních nabídek. On si však život v pampě nelze představit bez svého společníka a ochránce, tudíž všechny nabídky odmítá, ať jsou sebevíce lákavé. Při jednom rozhovoru se statkářem se dozvídáme, že protagonista nezná své jméno. Autor ho v průběhu děje nezmiňuje, protože protagonista toho mnoho o svém původu neví.

–¿Cómo te llamas? –me preguntó el patrón.

–Quisiera saberlo, señor.

El patrón frunció el ceño.

–¿No sabes de donde venís tampoco?

–¿De ande vendrá esta matrita? –comenté como para mí.

–¿De modo que ni tus padres quedarás nombrar?

–¿Padres? No soy hijo más que del rigor; juera de esa, casta no tengo ninguna; en mis pagos algunos me dicen «el Guacho». (Güiraldes, 2016, s. 162)

¹⁶ *payas*, písně, které zpívali hudebníci *payadores* (Chalupa, 2002, s. 467)

„Jak se jmenuješ?“ otázal se statkář.

„Sám bych to rád věděl, pane.“

Statkář svraštil obočí.

„A nevíš ani, odkud jsi?“

„Odkud je asi tahleta přikrývečka?“ prohodil jsem jakoby pro sebe.

„Nechceš tedy ani říct jméno svých rodičů?“

„Rodičů? Jsem dítě neštěstí; jinak ze žádného rodu. Tam u nás mi někteří říkají nalezenec.“

(Güiraldes, 1959, s. 234)

V poslední části románu na Fabia i ostatní gauča přichází únava. Z části je to způsobené monotónností práce, ale především její náročností. Fabio jakožto zkušený honák si nyní troufá i na náročnější práci, odváží se krotit divočejší zvířata, což je velmi fyzicky náročné. Gaučové si postupem času začínají na únavu zvykat a považují ji za součást jejich práce. Ta také obnáší častou změnu spánkového režimu, jelikož na cestu vyjíždí ještě v noci, aby využili čas, dokud není velké horko. Situaci ještě zkomplikuje bouře, která se prohnala pampou a ztížila honákům cestu, jelikož se zvířata rozutekla a několik z nich se poranilo a nepřežilo. Fabio se svěřuje se svými pocity, sám zřetelně pociťuje únavu a potřeboval by odpočinek. Stále je sice nadšený životem gaučů, ovšem přichází na to, že život v pampě není vždy tak ideální, jaký si snil.

Y ya empezamos a cansarnos en serio.

No estaba yo en mis tribulaciones de bisoño. Sabía que si en gran parte se resiste por tener hecho el cuerpo a la fatiga, más se resiste por tener hecha la voluntad a no ceder. Primero el cuerpo sufre, después se asonsa y va, como sin tomar parte, a donde uno lo lleva. Después, las ideas se enturbian; no se sabe si se llegará pronto o no se llegará nunca. Más tarde las ideas, tanto como los hechos, se van mezclando en una irrealidad que desfila burdamente por delante de una atención mediocre. A lo último, no queda capacidad vital sino para atender a lo que uno se propone sin desmayo: seguir siempre. Y se vive nada más que por eso y para eso, porque todo ha desaparecido en el hombre fuera de su propósito inquebrable. (Güiraldes, 2016, s. 174)

A už jsme začínali být doopravdy unaveni. Nedoléhaly už na mne tentokrát útrapy jako na nováčka. Věděl jsem už, že člověk vytrvává z velké míry proto, že jeho tělo přivyklo únavě, ale zejména proto, že má pevnou vůli nepoddat se. Zprvu tělo trpí, potom však přijímá všechno tupě a jakoby mimoděk směřuje, kam chcete vy. A pak se zkalí i myšlenky; nevíš věru, zda přijedeš k cíli brzo nebo vůbec ne. Později se nejen myšlenky,

ale i činy smísí v cosi neskutečného a obrazy splývají jenom v náznacích, zatím co dáváte pozor jen zpola. Nakonec vám zbývá v těle jen síla k tomu, na čem ulpívá bez únavy vaše touha: ujíždět stále vpřed! Žijete jenom tím, jen a jen proto, neboť člověkovu vymizelo z duše všechno kromě nezlomné vůle. (Güiraldes, 1959, s. 251)

Güiraldes události ještě více stupňuje. Za Fabiem přichází známý z jeho rodného městečka, aby mu doručil dopis. Z nápisu na obálce zjišťuje, že je dopis určen pro jistého *Fabia Cácerese*. Tak se dozvídá své celé jméno, které bylo pro něj ale také pro čtenáře celou dobu tajemství. Z řádků se dozvídá o smrti otce, dona Fabia Cácerese. Dopis, který drží v ruce, mu naprosto mění život. Po tomto muži dědí velký majetek, který bude muset spravovat. Má strach, že kvůli nabytému majetku již není gaučo. V představách nevidí sám sebe, jak žije životem boháčů, ale jak svůj majetek rozděluje chudině. Güiraldes zde dokonce přirovnává útěk Fabia k Martínu Fierrovi: „A už jsem si zase představoval, jak prchám z těch nových životních pout jako Martín Fierro před jízdou policií ...“¹⁷.

Od dona Segunda se Fabio následně dozvídá více o své rodině. Otec byl bohatý statkář, ale ačkoliv se neoženil s Fabiovou matkou, nebyl to zlý člověk. Když se Fabio ptá dona Segunda na matku, odpoví mu pouze: „Požehnaná duše, jako má nebožka matka.“¹⁸ (Güiraldes, 1959, s. 257).

Fabio je z obsahu dopisu zklamaný a zoufalý. Splnil se mu jeho sen, stal se opravdovým gaučem a během pěti let se naučil rozumět životu v pampě. Radši by však zemřel, než aby změnil svůj život a stal se pánem statku. Nejdůležitější je pro něho být gaučem. Pampa ho naučila žít skromně, kdy se musí umět spolehnout sám na sebe. Nechce se kvůli dědictví stát jiným člověkem, který by se vzdal své svobody.

Parece mentir, en lugar de alegrarme por las riquezas que me caían de manos del destino, me entristecía por las pobrezas que iba a dejar. ¿Por qué? Porque detrás de ellas estaban todos mis recuerdos de resero vagabundo y, más arriba, esa indefinida voluntad de andar, que es como una sed de camino y un ansia de posesión, cada día aumentada, de mundo. (Güiraldes, 2016, s. 180)

Vypadá to jako lež, ale místo abych se radoval z bohatství, které mi seslal osud, želel jsem chudoby, již jsem měl opustit. Proč? Protože z ní byly všechny mé vzpomínky potulného honáka

¹⁷ Me imaginaba disparando de mi nueva situación, como Martín Fierro ante la partida. (Güiraldes, 2016, s. 180)

¹⁸ –Como la finada mi madre, ánima bendita. (tamtéž s. 178)

a pak, ještě hlouběji, ta neurčitá vůle ujíždět k obzoru, jež je jakoby žízni po cestách a stále vzrůstající touhou po zobjímání světa. (Güiraldes, 1959, s. 259)

S donem Segundem se vydává do rodného městečka, aby převzal povinnosti. Po cestě vzpomíná na všechny šťastné momenty, které prožil s gauči i na dávný odchod z domova.

V poslední kapitole autor čtenáře opět přesouvá chronologicky o několik let dopředu. Don Fabio zde retrospektivně popisuje události posledních let, které strávil v novém domově. Za tu dobu se sice smířil se svým osudem, ale se svým přítelem, donem Segundem, se rozloučit nedokázal. Přítele si našel v Rauchovi, synovi jeho poručníka dona Leandra, se kterým si rozuměl a který mu pomohl začlenit se do kultivovaného života. Díky němu získal Fabio zájem o učení a podniká několik cest do Buenos Aires (Güiraldes, 1959, s. 273). Je teď sice šťastný, ale život v pampě je pro něho nenahraditelný: „Ale nic mě už nyní nenaplnovalo uspokojením tak mocně jako dříve můj život pod širým nebem.“¹⁹

Přichází chvíle, kdy se Fabio musí rozloučit s donem Segundem, jelikož jeho ochránce odchází zpátky do pampy. Tento okamžik je pro něho velmi náročný, jelikož spolu mnoho prožili a nikdy se neodloučili. Fabio v donu Segundovi našel svého otce, nejbližšího přítele, a proto je pro něho těžké nechat ho odejít.

Resultaba ya imposible retenerlo, después de tanta insistencia inútil. Él estaba hecho para irse, siempre, y tres años de permanencia en un lugar, lo habían saturado de inmovilidad. Demasiado sentía yo en mí la sorbente sugestión de todo camino, para no comprender que en don Segundo huella y vida eran una sola cosa. (Güiraldes, 2016, s. 190)

Nemohl jsem ho zdržovat déle po tak dlouhém marném naléhání. Vždyť je stvořen k tomu, aby odjížděl znova a znova, a tři léta pobytu na jednom místě leží už na něm jako kámen. Sám jsem v sobě cítil to z krve vysávající volání cest, i chápal jsem, že cesta k obzoru a život pro dona Segunda jednou jsou. (Güiraldes, 1959, s. 273)

Güiraldes pro tento moment použil symbolické prostředí. Pomalu zapadalo slunce, když jel na koni Fabio doprovodit za městečko svého přítele. Loučili se, aniž by si vyměnili slovo. Pozoroval obrys gauča, který se čím dál více ztrácel, až zcela zmizel.

¹⁹ Nada, sin embargo, me daba la satisfacción potente que encontraba en mi existencia rústica. (Güiraldes, 2016, tamtéž s. 190)

Autor zde komentuje samotné jméno Dona Segunda. Závěrem také zmíníme poslední věty románu, který vystihují převelký smutek, se kterým se Fabio loučil.

«Sombra», me repetí.

Después pensé casi violentamente en mi padre adoptivo. ¿Rezar? ¿Dejar sencillamente fluir mi tristeza? No sé cuantas cosas se amontonaron en mi soledad. Pero eran cosas que un hombre jamás se confiesa.

... Me fui, como quien se desangra. (Güiraldes, 2016, s. 191)

„Sombra,“ opakoval jsem si. Stín!

Potom jsem začal až horoucně myslet na toho, kdo mi byl vlastním otcem. Modlit se? Nechat volně odplývat můj žal? Bůhvíkolik věcí nakupilo se náhle na sebe v té mé samotě. Byly to však věci, k nimž se muž, třeba byl sám, nikdy nepřizná.

... Jel jsem, jako bych měl vykrváct. (Güiraldes, 1959, s. 275)

4.3 Shrnutí

V této kapitole jsme se blíže seznámili s příběhem protagonistů dona Segunda Sombry a Fabia Cácerese. Autor pro tento román zvolil postavu zkušeného gauča, který se stal průvodcem a učitelem mladého nezkušeného chlapce, který se touží stát gaučem a žít v pampě. Jejich vztah se natolik vyvíjí, že don Segundo představuje pro Fabia otce, kterého ve svém životě postrádal. Společně putují pampou a prožívají dobrodružství s naháněním zvířat.

Autorův cíl byl poukázat hlavně na krásu pampy a života mimo civilizaci. Protagonisté mají velmi kladné vlastnosti, aby byli pro čtenáře sympatičtí. Autor pomocí románu seznamuje čtenáře s gaučovskými dovednostmi a také s prací se zvířaty i na estanciích. Neopomíjí však zmínit kulturní život v pampě, kde se dozvídáme, jakým způsobem se gaučové bavili ve volném čase a taktéž zmiňuje některé venkovské tradice.

Z protagonisty Fabia se stává gaučo, který se ztotožnil s ostatními honáky. V průběhu let dospívá, a i když poznává stinné stránky pampy, zůstává jí nadále věrný. V samém závěru díla musí protagonista Fabio Cáceres opustit svět gaučů a vrátit se do městečka, do civilizace, kde ho čekají povinnosti. Tento návrat je symbolický, jelikož tak jako se Fabio loučí s donem Segundem, tak se autor loučí se slávou gaučů, na kterou již pouze vzpomíná.

5 Závěr

V této práci jsme se věnovali postavě gauča v argentinské literatuře, kde jsme se zaměřili na román od spisovatele Ricarda Güiraldese. V poslední části práce nám zbývá vyhodnotit závěry zkoumaného tématu.

Román je vyprávěný v ich-formě, tudíž vidíme gaučovský svět z pohledu Fabia Cácerese, který do tohoto světa přichází a stává se jeho součástí. V donu Segundovi naopak spatřujeme symbol gaučů. Autor pro tento román zvolil hrdinu s kladnými vlastnostmi, který nespadá do kategorie tzv. *gauchos malos* (špatní gaučové), kteří byli velmi oblíbeným tématem pro spisovatele gaučovské poezie v průběhu 19. století. Zmíníme jako příklad Sarmientova *Facunda* (jehož prostřednictvím autor kritizuje autoritářské caudillos a vládce, jako byl Rosas) či Hernándezova *Martína Fierra*, který se kvůli neblahým okolnostem dopouští zločinů a prchá před spravedlností. Gaučo don Segundo neutíká před zákony, žije čestným životem a díky svým dovednostem, které prokazuje nejen u krocení divokých zvířat, je známý po celém kraji. Stejně jako ke každému gaučovi, tak i k donu Segundovi neodmyslitelně patří pampa, která symbolizuje svobodu. Autor v průběhu románu popisuje zdejší přírodu, která si ve společnosti gaučů žije vlastním životem. Ti pampu respektují, umí jí naslouchat a prohánějí se svobodně na koních po jejích pláních.

Popis prostředí pampy a gaučů se u jednotlivých děl autorů mnohdy lišil a záviselo na historické době, ve které autoři žili, na jejich politických ideálech a taktéž postojích, které zastávali ve společnosti. Autor toto dílo koncipoval jako vzpomínku na gaučovskou slávu, která byla v době vydání toho románu již minulostí. Analýza jednotlivých románových úryvků nám ukazuje, že autor toto dílo použil k zobrazení krásy pampy a prostého života na venkově. V tomto románu jsme proto nenalezli kritiku zaostalosti venkova, tj. gaučů, ani narážky na politickou situaci. Güiraldes chtěl naopak poukázat na bohatost a jedinečnost gaučovské kultury, na její tradice a zvyky, které kvůli průmyslové revoluci probíhající v Argentině na konci 19. století postupně mizí společně s gauči. Gaučové se v románu stali symbolem pampy tak, jak si je autor zčásti pamatoval a zčásti vysnil. Güiraldesovy postavy bývají častokrát idealizované a mytizované, čímž se nám potvrdila jedna z hypotéz, že bude mít autor tendence idealizovat postavu gauča v románě.

Naše další hypotéza, že bude autor vycházet z reálných vlastností gaučů na základě vlastních zkušeností, se nám taktéž potvrdila. Autor postavu gauča ztvárňuje na reálném základu. Nalezneme zde vizuální popisy gauča, dovednosti v oblasti honáctví a krocení zvířat, ale také pomůcky, které při práci používal. Autor nám také představuje kulturní život honáků.

Gaučové totiž v románu navštěvují kohoutí zápasy, koňské dostihy a účastní se různých tancovaček, které se pořádají na estanciích. Právě na těchto zábavách se tančí tradiční tance a zpívají písně, takže nám autor představuje i tradici *payadorů*, gaučů, kteří se věnovali hudbě. Při vykreslování povahy dona Segunda, se autor vyhýbá negativním vlastnostem, aby zachoval kouzlo gaučovského světa. Není tomu tak u všech gaučů. V románu se objeví i potyčky a rvačky mezi honáky. V jedné z nich dojde dokonce k zabití jednoho z gaučů. Gaučo, který přežil, prchá na koni pryč z estancie, kam míří policie, aby případ vyšetřila.

Mnoho autorů gaučovské poezie použilo postavu gauča ke kritice Argentiny. Autor románu *Don Segundo Sombra* nechává tyto otázky stranou, jelikož chtěl román využít ke zcela jiným účelům. Jeho hlavním cílem bylo zachytit a uchovat krásu gaučovského života, který již v době vydání tohoto románu byl pouhou minulostí. Güiraldes zde pomocí postavy gauča neupozorňuje na nedostatky venkovského obyvatelstva. Stejně je tomu i u politických narážek. V románu nalezneme pouze jednu zmínku o politice, a to při zatčení dona Segunda strážníky. Policejní komisař se dona Segunda při výslechu ptá na politickou stranu, které přísluší, ale gaučo na tuto otázku neodpovídá.

Tato práce rozšiřuje výzkum literatury zabývající se gaučovskou tematikou. Další analýza v této oblasti by se mohla zabývat například Güiraldesovými současníky, kteří se taktéž v dílech věnovali pampě a gaučovi. Zmíníme například román *El gaucho Florido* od uruguayského spisovatele Carlose Reylese (1868-1938).

6 Résumé

Tato práce přibližuje postavu gauča v argentinské literatuře a zároveň se zaměřuje na román *Don Segundo Sombra* od argentinského spisovatele Ricarda Güiraldese. Autor v tomto románu vzpomíná na gauče v jejichž společnosti strávil dětství na rodinné farmě a zároveň zachycuje krásu gaučovského života, který postupně mizí společně s gauči.

První část práce uvádí čtenáře do kontextu, ve kterém představujeme autorův život a motivy k sepsání románu. Dále zde zkoumáme historické pozadí, kde se věnujeme klíčovým událostem Argentiny v průběhu 19. století, které měly značný vliv na život gaučů a jejich působení v literatuře. Pro pochopení problematiky v této části taktéž zkoumáme historii gaučů, hlavní charakteristické rysy a taktéž jejich roli v pampě.

V následující části se věnujeme gaučovské literatuře, v níž se z gauča stal hlavní motiv pro mnohé básníky. Popisujeme zde například hlavní témata básníků spadající pod gaučovskou literaturu, kteří ve svých básních využívají postavu gauča k popisování politické a sociální situace v zemi. Jmenujeme tři představitele tohoto literárního žánru, Hilaria Ascasubiho, Estanislaa del Campo a Josého Hernández. Neopomíjíme taktéž literární období Ricarda Güiraldese, který tento román napsal v posledních letech života, v roce 1926.

V třetí části práce přecházíme k samotné analýze románu *Don Segundo Sombra*. Tuto část jsme rozdělili na dvě podkapitoly věnující se hlavním gaučovským hrdinům. Na jedné straně máme zkušeného gauča dona Segunda, který se vyzná v gaučovském řemesle, honáctví, a zároveň se stává průvodcem pampou mladého chlapce, který se snaží začlenit do gaučovského světa. Na druhé Fabia, který je vypravěčem románu a touží se stát opravdovým gaučem. V analýze se věnujeme popisu gaučů, jejich vlastnostem, tradicím a způsobu, jak autor na gauče nahlíží. Cílem bylo zjistit, jakým způsobem autor popisuje gauče a zda se v díle vyskytuje kritika venkova, či politické situace v Argentině, jako tomu bylo u básníků v průběhu 19. století. V závěru práce shrnujeme výsledky zkoumání, na které jsme přišli díky analýzám románu.

7 Resumen

Esta tesis presenta la figura del gaucho en la literatura argentina y también presta atención a la novela *Don Segundo Sombra* del escritor argentino Ricardo Güiraldes. En esta novela el autor recuerda a los gachos en cuya compañía pasó su infancia en la estancia de su familia, a la vez que capta la belleza de la vida de los gauchos que poco a poco va desapareciendo junto con los gauchos.

La primera parte de la tesis introduce la vida del autor y sus motivos para escribir la novela. A continuación, estudiamos el fondo histórico en el que observamos los acontecimientos claves en Argentina durante el siglo XIX que tuvieron gran impacto en la vida de los gauchos y su influencia en la literatura. Para entender los temas de esta sección, también examinamos la historia de los gauchos, sus características y su papel en la pampa.

En la siguiente parte, nos dedicamos a la literatura gauchesca en la que el gaucho se ha convertido en un tema importante para muchos poetas. Por ejemplo, describimos los principales temas de los poetas pertenecientes a la literatura gauchesca que utilizan la figura del gaucho en sus poemas para describir la situación política y social del país. Nombramos a tres representantes de este género literario; Hilario Ascasubi, Estanislao del Campo y José Hernández. Asimismo, destacamos la etapa literaria de Ricardo Güiraldes, que escribió esta novela en los últimos años de su vida, en 1926.

En la tercera parte de la tesis pasamos al análisis de la novela *Don Segundo Sombra*. Esta parte está dividida en dos subcapítulos que tratan de los principales personajes gauchescos. Por un lado, en la novela figura experimentado gaucho, don Segundo, que es hábil en su oficio de gaucho y al mismo tiempo se convierte en el guía de un joven en la pampa que intenta integrarse en el mundo gauchesco. Por otro lado, aparece Fabio, el narrador de la novela, que anhela convertirse en un verdadero gaucho. El análisis se centra en la descripción de los gauchos, sus características, tradiciones y la forma en la que el autor percibe a los gauchos. El objeto de la tesis es averiguar cómo describe el autor a los gauchos y si hay en la obra una crítica del campo o de la situación política de Argentina, como ocurría en las obras de los poetas del siglo XIX. En la conclusión de la tesis, resumimos los resultados de la investigación a los que hemos llegado a través del análisis de la novela.

8 Bibliografie

Primární literatura:

GÜIRALDES, Ricardo. Don Segundo Sombra, přel. Zdeněk Šmíd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, 1959.

GÜIRALDES, Ricardo. Don Segundo Sombra. Plaza Editorial, Inc., 2016. ISBN: 978-1539548782.

Sekundární literatura:

ASCASUBI, Hilario. Santos Vega, *El Payador*. Paříž: Imprenta de Paul Dupont, 1872.

AZARA, Félix de. *Viajes por la America del Sur de Don Felix de Azara desde 1789 hasta 1801*. Montevideo: Imprenta del Comercio del Plata, 1850.

BARCIA, Pedro Luis. *Introducción a la literatura gauchesca*. Alicante: Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2001, [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: https://www.cervantesvirtual.com/portales/literatura_gauchesca/introduccion/

GOIĆ, Cedomil, ed. *Historia y crítica de la literatura hispanoamericana II, Del Romanticismo al Modernismo*, Barcelona: Editorial Crítica, 1991. ISBN-10: 8474234824.

HERNÁNDEZ, José Rafael. *El gaucho Martín Fierro, La vuelta de Martín Fierro*. Villa María: Eduvin, 2010. ISBN 978-987-1518-93-7.

HODOUŠEK, Eduard a kol. *Slovník spisovatelů Latinské Ameriky*. Praha: Libri, 1996. ISBN 80-85983-10-9.

HOUSKOVÁ, Anna. *Imaginace Hispánské Ameriky (hispanoamerická kulturní identita v esejích a v románech)*. Praha: Torst, 1998. ISBN: 80-7215-069-3.

CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s.r.o., 2002. ISBN 80-7106-323-1.

CHIARAMONTE, José Carlos. Sarmiento y la Asociación de Mayo, *Revista de la Universidad Nacional del Litoral*, 1957, núm. 36, Santa Fe. ISSN: 0041-8234. [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://bibliotecavirtual.unl.edu.ar:8443/handle/11185/3812>

CHULIVER, Raúl. El gaucho en la historia y en la tradición argentina. *Revista de Folklore*. 2016, núm. 412. [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.cervantesvirtual.com/obra/el-gaucho-en-la-historia-y-en-la-tradicion-argentina-784360/>

IMBERT, Enrique Anderson a AMORA, Antônio Soares. *Dějiny literatur Latinské Ameriky*. Praha: Odeon, 1966.

KLÍMA, Jan. *Dějiny Latinské Ameriky. Vývoj oblasti, regionů a států*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7422-368-6.

LEUMANN, Carlos Alberto. *La literatura gauchesca y la poesía gaucha*. Buenos Aires: Editorial Raigal, 1953.

OPERÉ, Fernando. *La Argentina de Rosas*. Alicante: Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2011. [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.cervantesvirtual.com/nd/ark:/59851/bmctq6j1>

PEIRE, Jaime Antonio. El surgimiento de la literatura gauchesca en el Río de la Plata: Cambio social y negociaciones culturales (1770-1820). *Revista de la Escuela de Estudios Generales*, 2019, vol. 9, núm. 1. [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/humanidades/article/view/35335/35977>

RINALDI, Daniel. Borges y Figari. *Variaciones Borges*. 2008, núm. 26. [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/24881794?seq=1>

UHLÍŘ, Kamil. *Nástin dějin argentinské literatury od počátků do roku 1910*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967.

UHLÍŘ, Kamil. Předmluva. In: GÜIRALDES, Ricardo. *Don Segundo Sombra*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, 1959.

WEISS, H. G. Technique in the Works of Ricarco Güiraldes. *Hispania*. 1960, vol. 43, núm 3. [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/335485?origin=crossref>